

Riksdagens protokoll

2013/14:27

Torsdagen den 14 november

Kl. 12.00 – 13.31
14.00 – 15.02

Protokoll
2013/14:27

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 8 november justerades.

2 § Ansökan om ledighet

Andre vice talmannen meddelade att *Josefin Brink* (V) ansökt om ledighet under tiden den 14 november–17 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Ali Esbati* (V) skulle tjänstgöra som ersättare för Josefin Brink.

3 § Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade
att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält *Cecilie Tenfjord-Toftby* som suppleant i EU-nämnden och *Carl-Oskar Bohlin* som suppleant i EU-nämnden samt
att Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält *Ali Esbati* som suppleant i arbetsmarknadsutskottet under Josefin Brinks ledighet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

suppleanter i EU-nämnden
Cecilie Tenfjord-Toftby (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 14 november–17 december* till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Ali Esbati (V)

4 § Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2013/14:9 för tisdagen den 12 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från finansutskottet.

5 § Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2013/14:FPM20 Meddelande om förenklingsprogrammet Refit
KOM(2013) 685 till konstitutionsutskottet

6 § Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2013:13 Landsbygdsprogrammet – från jordbruksstöd till landsbygdsstöd?

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:72

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:72 Handlingsplan för mänskliga rättigheter i Sverige

av Helene Petersson i Stockaryd (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 19 november 2013.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 8 november 2013

Arbetsmarknadsdepartementet

Erik Ullenhag (FP)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:84

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:84 Ratificering av ESK-konventionens tilläggsprotokoll

av Valter Mutt (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 7 november 2013
Socialdepartementet
Carl Bildt (M)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Prot. 2013/14:27
14 november

Interpellation 2013/14:112

Till riksdagen
Interpellation 2013/14:112 Psykiatrins behov av långsiktighet
av Ingela Nylund Watz (S)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 december 2013.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 12 november 2013
Socialdepartementet
Göran Hägglund (KD)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

8 § Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
EU-dokument
KOM(2013) 769 till miljö- och jordbruksutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 6 januari 2014*.

9 § Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters skydd mot korruption m.m.

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU4
Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters skydd mot korruption m.m. (skr. 2012/13:167)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om statliga
myndigheters skydd
mot korruption m.m.*

Anf. 1 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Ledamöter! Vi ska prata om korruption. Det är ett politikområde som är oerhört viktigt ur ett globalt perspektiv och ur ett europeiskt perspektiv men också ur ett svenskt perspektiv. Det är ett område som är försummat i Sverige. Vi har diskuterat frågan alldeles för lite. Skälet till det är att vi många gånger tror att vi i Sverige inte drabbas särskilt mycket av korruption. Ibland är det där nog sant, och ibland är det kanske mindre sant. Talesättet är att hälsan tiger still; då pratar man inte så mycket om det. I det här fallet är det tyvärr också så att ohälsa och svår sjukdom ofta tiger still; det är ingen av de inblandade som har något

direkt intresse av att frågorna ska komma upp. Det kan finnas risk för att det finns mer problem än vad man ibland vill veta av.

I opinionsundersökningar har det – bekymmersamt nog – kommit fram att en oroväckande stor andel av svenska folket tror att korruptionen är utbredd i Sverige. Det är en större andel än i övriga nordiska länder. De kan ha fel, men det kan också ligga något i detta.

De som oftast reagerar och som man får höra kritik från när det gäller det här området är företagare. Kritiken är ofta kopplad till offentlig upphandling och andra saker som berör företagare. När vi i dag diskuterar Riksrevisionens rapport i frågan visar det att det finns ett stort utrymme för att förbättra situationen, för att arbeta politiskt och göra förebyggande insatser för att minska riskerna för korruption.

Riksrevisionens rapport visar på en del problem bland de myndigheter man har undersökt, till exempel att arbetet inte är särskilt intensivt på området. Man har också sex olika rekommendationer, bland annat att myndigheter och regering borde ha ett mer samlat ansvar för frågorna. Man rekommenderar att det borde finnas ett tydligt krav på att en myndighet värderar korruptionsrisker i verksamheten. Varje myndighet borde ha bättre rutiner för att anmäla misstankar, och det borde finnas ett starkt skydd för personer som slår larm. Det handlar om ett mer samlat ansvar, som jag var inne på, hos både myndigheter och regering.

Jag har inte skrivit några reservationer den här gången. Jag har i stället skrivit ett par särskilda yttranden. Det handlar delvis om att ifall vi ska arbeta mer offensivt och framåt när det gäller att begränsa risken för korruption vore det bra om regeringen också tar ett tydligare samlat ansvar inom sin organisation.

I konstitutionsutskottet brukar vi dock resonera som så att vi inte ska tala om för regeringen hur de ska organisera sig. Det måste vara en fråga som regeringen bestämmer. Därför väljer jag att peka på det som inte bara Riksrevisionen pekar på – även Transparency International, som har besökt utskottet, pekar på att det skulle kunna vara en bra lösning – och som jag tror är en riktig väg. Men vi ska som sagt inte besluta och ge tillkännagivanden om hur regeringen ska organisera sig; det måste de få göra själva. Men det är något att tänka allvarligt på.

En annan fråga som jag har skrivit ett särskilt yttrande om är att man borde arbeta betydligt mer för att öka kunskapen och medvetenheten hos de svenska myndigheterna när det gäller korruptionsrisken. Riksrevisionens granskning visar tydligt att det stämmer.

Även detta är ett stort område där regeringen skulle kunna arbeta med att ta betydligt mer initiativ men som man i dag inte gör så mycket åt. Generellt när det gäller Riksrevisionens granskning är regeringens svar påfallande ofta: Vi gör redan en del saker. Vi behöver nog inte göra så mycket mer heller.

I något fall pekar regeringen till exempel på att det nu pågår en utredning om stärkt skydd för whistleblowers. Det är en bra grej. Konstitutionsutskottet har tagit det här initiativet, och vi har gjort ett tillkännagivande i riksdagen som leder till att regeringen uppmanas att ta ett sådant initiativ. Där kan vi också ta åt oss lite av det positiva arbetet. I övrigt svarar inte regeringen för så många insatser och åtgärder på området.

Det samlade intrycket är, som sagt, att det finns väldigt mycket som en regering skulle kunna ta initiativ till här. Vi får se om det händer något mer eller om en möjligen ny regering efter valet kan vara mer aktiv på området.

Anf. 2 LENA SOMMESTAD (S):

Herr talman! Vårt tema här i kammaren i dag, statliga myndigheters skydd mot korruption, har Peter Eriksson nu introducerat. Det är ett tema som verkligen ger skäl att höja blicken.

En av vår tids stora demokratiska utmaningar är att värna en politik och en förvaltning utan korruption. Så är det eftersom hela det politiska systemets legitimitet i grunden vilar på medborgarnas tillit. Korruption undergräver förtroendet för både samhället och demokratin.

För oss som är politiker handlar det om att vårda det förtroendekapitalet, och ju mer vi tror på att lösa stora problem tillsammans inom ramen för demokratin desto viktigare blir det förstås att vårda förtroendekapitalet. Människor måste kunna lita på att politiker och tjänstemän har en stark etisk kompass i alla frågor, från socialförsäkringar till utbildning och klimatpolitik. Det gemensamma bästa, inte egenintresset, ska så i fokus. I det engelska språket uttrycks det på ett vackert sätt, att uppdraget för alla i det offentliga är att tjäna allmänheten, to serve the public.

Sverige är, som vi redan har hört, ett land som är relativt förskonat från korruption. Det ska vi naturligtvis vara väldigt glada över. Men det är också ett faktum att Sverige är ett land där riskerna för korruption länge har underskattats. Så sent som i denna vecka presenterade Greco, Europarådets arbetsgrupp mot korruption, sin fjärde granskningsrapport om Sverige med förslag om hur vi bättre kan förebygga korruption. Den här gången handlar det om riksdag och domstolar. Det ger skäl att reflektera över våra egna brister.

Under senare tid har korruptionsproblemen i Sverige lyfts upp i en rad svenska studier och rapporter. En av rapporterna är Riksrevisionens granskning av 65 myndigheter, den som är utgångspunkt för vår debatt här i dag. Riksrevisionens rapport rymmer, som Peter Eriksson redan har pekat på, ganska skarp kritik av det arbete som regering och myndigheter hittills har genomfört i syfte att stärka skyddet mot korruption.

Den övergripande slutsatsen är att svenska myndigheters skydd mot korruption är otillräckligt. Många myndigheter har inte värderat korruptionsriskerna tillräckligt och saknar viktiga instrument för att motverka och upptäcka korruption. Bristerna gäller till och med myndigheter som har en verksamhet som rymmer stora korruptionsrisker. Ett exempel på hur svagt det förebyggande arbetet är i dag är att bara tre av 65 myndigheter använder arbetsrotation, trots att det är ett mycket effektivt sätt att motverka korruption, inte minst i den riskutsatta offentliga upphandlingen.

Det är också bekymmersamt att Riksrevisionen kan visa att de åtgärder som regeringen hittills har vidtagit inte har fått avsedd effekt. Det gäller till exempel förordningen om intern styrning och kontroll, den som kallas FISK, liksom det viktiga arbetet med värdegrundsfrågor.

Prot. 2013/14:27
14 november

*Riksrevisionens
rapport om statliga
myndigheters skydd
mot korruption m.m.*

Riksrevisionen föreslår, med utgångspunkt i sin rapport, att regeringen ska ställa tydligare krav på myndigheterna och att man ska överväga att ge ett enda departement huvudansvaret för korruptionsfrågan. Riksrevisionen menar även att det bör vara obligatoriskt för myndigheter att medverka i ett gemensamt nätverk mot korruption under ledning av en ansvarig myndighet. Frågor om korruption ska också inkluderas i myndigheternas arbete med etik och värdegrund på ett bättre sätt än i dag.

Regeringen har som svar på rapporten gjort klart att man, precis som Riksrevisionen, anser att skyddet mot korruption i myndigheterna behöver stärkas. Regeringen har svarat att man vill gå vidare med några av de viktiga förslag som Riksrevisionen har fört fram. Så får till exempel Ekonomistyrningsverket ett tydligt ansvar för korruptionsfrågorna. Men samtidigt gör regeringen klart att man vill att åtgärder mot korruption så långt som möjligt ska rymmas inom gällande regelverk och organisation. Det är, kan vi säga, en minimalistisk strategi. Korruption ska inte vara en fråga som lyfts över andra i Regeringskansliet.

Det innebär bland annat att man inte vill peka ut något departement som ska ta ett samlat grepp om korruptionsfrågorna, som Peter Eriksson också nämnde, utan korruptionsarbetet i myndigheterna ska i stället följas upp i den ordinarie myndighetsdialogen. Regeringen vill inte heller göra det obligatoriskt för myndigheterna att delta i nätverk mot korruption.

Socialdemokraterna välkomnar regeringens ambition att fortsatt stärka myndigheternas arbete mot korruption. Vi har också respekt för de bedömningar som regeringen gör av hur man vill organisera sitt eget arbete i Regeringskansliet. Vi står bakom utskottets betänkande.

Samtidigt vill vi från socialdemokratisk sida understryka hur viktigt det är att den modell för uppföljning av korruptionsarbetet som regeringen nu väljer verkligen leder till resultat. Regeringens huvudinriktning, att korruptionsarbete ska föras in i det löpande arbetet som en fråga bland alla andra, kan ha fördelar, men i ljuset av korruptionsfrågans helt grundläggande betydelse för det politiska systemets legitimitet finns det också starka argument för att ge korruptionsbekämpningen en högre dignitet. Just därför blir löpande utvärdering och uppföljning så viktig.

Låt mig också notera att vi i konstitutionsutskottets betänkande framhåller vikten av ett aktivt arbete mot korruption även i kommuner och landsting, särskilt i fråga om upphandling och närliggande områden. Som socialdemokrater vill vi i det sammanhanget peka på att det finns grundläggande frågor om god samhällsstyrning, som behöver analyseras mer i framtiden. Till dem hör frågan hur arbetet i offentligt driven och finansierad verksamhet bör organiseras och styras för att minska risken för korruption. Olika organisationsmodeller och olika styrsystem rymmer olika typer av risker.

En stor del av den kommunalt finansierade verksamheten bedrivs i dag i privata företag, inte som förr av offentligt anställd personal. Vad betyder det för möjligheterna att förebygga korruption? Ska den värdegrund och de etiska förhållningssätt som vi vill ska gälla för offentligt anställda också gälla för privatanställda? Hur ska kontrollen ske och hur ska ansvar utkrävas av privata företag som arbetar på uppdrag av det allmänna?

Ett annat område, som av allt att döma kommer att kräva mer uppmärksamhet i framtiden, är offentlig upphandling. Det är bra att regeringen redan har gjort klart att man vill effektivisera upphandlingsstödet för myndigheterna, men det som saknas menar jag är en mer genomtänkt syn på sambandet mellan upphandling och risk för korruption.

I en aktuell ESO-rapport, *Allmän nytta eller egen vinning*, slår författarna fast att ”undersökningar visar att just den ökade upphandlingen i sig är en källa för ökad korruptionsrisk i de nordiska länderna”. I ljuset av den observationen är det bekymmersamt att regeringen så starkt bejaktar ökad privatisering och mer upphandling. Beaktas riskerna för ökad korruption i tillräcklig grad? Finns det risk för att förtroendet för offentligt finansierade verksamheter skadas?

Jag vill avsluta med att uttrycka min tillfredsställelse över den samsyn vi har, partierna emellan, när det gäller att stärka skyddet mot korruption. Ansvaret för att värna en väl fungerande förvaltning måste axlas gemensamt om vi ska lyckas, det är min övertygelse. Ytterst handlar det om förtroendet för det politiska system, som vi alla har ansvar för.

Anf. 3 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! I en bok av Stefan Fölster och Fabian Wallen berättas om en doktor i fysik i Indien som tröttnade på den skenande korruptionen i sitt hemland. Han lanserade därför idén om en nollrupiesedel, alltså en kopia av en riktig rupiesedel men med värdet noll och försedd med texten: Jag lovar att varken ta emot eller ge en muta.

Sedeln trycktes upp i samråd med en organisation mot korruption och spreds i stora volymer. Tanken är att de människor som har med myndighetsföreträdare att göra och hamnar i en situation där man förväntas ge en muta i stället för att ge en riktig sedel ska sträcka över nollrupiesedeln. Det finns många berättelser från Indien om att det har gett tydlig effekt. En del myndighetsföreträdare skäms när de får sedeln i handen och handlägger ärendet korrekt. Andra blir rädda för att avslöjas och bli anmälda som korrupta. Uppenbarligen har personen som överlämnar nollrupiesedeln ett engagemang mot korruption och kan därmed förväntas göra en anmälan om myndighetspersonen framhårdar och kräver en riktig sedel som muta.

Det är ett exempel på en folklig protest mot korruption i ett land där korruption är så vanligt förekommande att det allvarligt skadar människors förtroende för myndigheter och politiker. Förväntar man sig på goda grunder att ens ärende inte ska bli korrekt handlagt om man inte betalar mutor till de tjänstemän som handlägger ärendet riskerar man naturligtvis att förlora upplevelsen av delaktighet i samhället och har ingen anledning att känna lojalitet med myndigheterna och staten.

I många länder är korruptionen så utbredd att den undergräver statsmaktens legitimitet och riskerar att fräta sönder det sammanbindande kittet i samhället. Det är givetvis mycket allvarligt. Samtidigt är det dock viktigt att framhålla att Sverige är mycket långt från en sådan situation. Sverige är och har länge varit ett av världens minst korrupta länder. Transparency Internationals senaste rankning från 2012 placerar Sverige på fjärde plats bland världens länder när det gäller att vara fri från korruption. Vi hamnar efter Finland, Danmark och Nya Zeeland. Dessa tre länder hade 90 poäng av 100 möjliga, och Sverige hade 88. Vårt resultat

är alltså mycket bra, och skillnaden är hårfin. Det här har vi anledning att vara stolta över. Vi lever i ett land med en god förvaltningstradition där korruption inte är ett accepterat inslag.

Samtidigt ska vi självfallet inte vara naiva. På senare år har flera fall avslöjats där mutor och bestickning förekommit i offentlig verksamhet. Det är i det sammanhanget värt att notera att det här endast i viss mån handlar om statliga myndigheter. Vi har exemplet med Migrationsverket. I stället är det tydligen i än högre grad förekommit på kommunal nivå, till exempel i Göteborg. Det finns också exempel från andra kommuner.

Den här debatten handlar om Riksrevisionens granskningsrapport *Statliga myndigheters skydd mot korruption*. Riksrevisionen har till uppgift att granska den statliga förvaltningen, inte att göra analyser på kommunal nivå. Men det är väl rätt så tydligt att den kommunala nivån på olika platser i Sverige präglas av bristande transparens, ett visst inslag av svågerpolitik och nära kontakter mellan tjänstemän och leverantörer. Det här förstärks i kommuner där ett och samma parti eller en och samma grupp av partier har ett långvarigt makttinnehav. Då är det lättare för den här typen av strukturer att slå rot. Som sagt har vi i dag inget underlag för att debattera kommunal korruption. Men det finns ändå mycket som tyder på att det är ett större problem än korruption i statliga myndigheter, vilket är det vi har att diskutera i dag.

Riksrevisionen lämnar sex rekommendationer i sin rapport, fyra till regeringen och två till de statliga myndigheterna:

1. Riksrevisionen föreslår att regeringen ska överväga ett tydligt krav på alla myndigheter att värdera risker för korruption i sitt riskarbete. Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning att det kan finnas skäl att särskilt uppmärksamma myndigheterna på vikten av att inkludera korruptionsfrågan i det löpande arbetet med intern styrning och kontroll. Regeringen kommer också i samråd med Ekonomistyrningsverket, ESV, att diskutera hur man kan stärka myndigheternas riskarbete när det gäller korruption.
2. Riksrevisionen menar att ESV bör få i uppdrag att årligen följa upp i vilken mån myndigheterna hanterar korruptionsriskerna. Där säger regeringen att man inte är beredd att ge ett särskilt uppdrag till ESV utan menar att uppföljningen bör göras av respektive fackdepartement i relation till de myndigheter departementet har ansvar för.
3. Riksrevisionen föreslår att ett departement ges ett samlat ansvar att följa upp hur statlig förvaltning beaktar korruptionsfrågor. Regeringen säger att man inte har för avsikt att ge *ett* departement ett sådant ansvar utan menar att arbetet bör ske inom ramen för regeringens ordinarie styrning och uppföljning av myndigheterna, vilket som sagt respektive fackdepartement har ansvar för.
4. Riksrevisionen föreslår att en myndighet får i uppdrag att vidareutveckla och stärka myndighetsnätverket mot korruption. Regeringen säger att man kommer att ge ESV ansvar för att utveckla formerna för ett erfarenhetsutbyte om åtgärder mot korruption.

5. Riksrevisionen föreslår att varje myndighet ska införa rutiner för att anmäla misstankar om korruption. Regeringen säger å sin sida att varje myndighet måste bedöma vilka åtgärder som krävs utifrån en analys och värdering av riskerna på den enskilda myndigheten och konstaterar att en utredning om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om missförhållanden är tillsatt, arbetar och kommer att lägga fram förslag framöver.
6. Slutligen föreslår Riksrevisionen att regeringen ska säkerställa att korruptionsfrågor inkluderas i myndigheternas etik- och värdegrundsarbete. Detta är någonting som regeringen instämmer i. Regeringen har inrättat en värdegrundsdelegation, som bland annat ska främja en kultur som förebygger korruption och andra oegentligheter.

Sammanfattningsvis är det väldigt tydligt att regeringen delar den bedömning Riksrevisionen gör när det gäller att myndigheternas arbete mot korruption behöver förstärkas. De skillnader som finns mellan regeringen och Riksrevisionen handlar om organisatoriska frågor, inte om hur man principiellt ser på korruptionsproblemet. Regeringen vill inte inrätta olika sårlosningar för att hantera korruptionsrelaterade risker och problem, utan vill använda den form för myndighetsstyrning som sedan länge är etablerad, nämligen att respektive fackdepartement ansvarar för sina myndigheter. Däremot kommer Ekonomistyrningsverket att få vissa uppdrag som syftar till att ge ett generellt stöd.

Det är viktigt att framhålla att det här är en logisk och rimlig hållning från regeringen. Det finns en mängd olika frågor som varje myndighet har ansvar för att följa upp. Det ska finnas gott ledarskap i myndigheterna. Man ska arbeta med rekrytering, jämställdhetsfrågor och hbt-frågor.

Jag skulle vilja gå så långt som att jämföra korruption som samhällsproblem med till exempel mobbning på arbetsplatser, inklusive statliga myndigheter. Mobbning är sannolikt ett större samhällsproblem än korruption i vårt land. Det är tusentals människor, även inom kommunal och statlig förvaltning, som varje dag utsätts för mobbning på arbetsplatsen. Jag tror inte att det är tusentals tjänstemän som tar mutor.

Det är viktigt att sätta saker i relation till varandra. Lyfter man fram korruptionsfrågan särskilt signalerar man därmed att man ser det som ett mycket större och allvarigare problem än många andra viktiga problem som myndigheterna har att hantera. Korruption måste tas på stort allvar, men måste också sättas i relation till andra problem i vårt samhälle och inom myndighetsarbetet.

Konstitutionsutskottet delar självklart regeringens och Riksrevisionens bedömning att myndigheternas arbete med att förebygga korruption behöver förstärkas. Men det är sammantaget också väldigt tydligt att regeringen tar korruptionsfrågorna på allvar och arbetar med ett antal åtgärder.

Låt mig också säga något kort om det som anfördes om den ökade förekomsten av upphandlingar. Syftet med lagen om offentlig upphandling är att upphandlingssystemen ska bli transparenta och rättvisa, att alla företag ska behandlas lika. Innan vi hade lagstiftning om offentlig upphandling kunde till exempel kommuner ha nära underhandskontakter med olika företag. Det kunde lätt uppstå osunda relationer. Nu har vi ett tydligt system för offentlig upphandling som är transparent och som kan

Prot. 2013/14:27
14 november

*Riksrevisionens
rapport om statliga
myndigheters skydd
mot korruption m.m.*

prövas i domstol om man inte är nöjd. Det bidrar naturligtvis till att motverka korruption och öka rättssäkerheten för företagen.

Jag vill bestämt avvisa idén om att en annan regering skulle kunna arbeta effektivare mot korruption. Det är väldigt tydligt att den här regeringen tar korruptionsfrågorna på stort allvar och vidtar en rad åtgärder, men gör det på ett rimligt sätt i relation till korruptionsproblemets storlek.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 4 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att Andreas Norléns anförande var ganska belysande. Det är precis det här som jag känner är problemet i Sverige när det kommer till korruptionsfrågorna. Å ena sidan anser ni att detta är en fråga som man måste ta på allvar. Å andra sidan finns det inget större problem. Därför får ni inte uppmärksamma det här området så mycket att ni kan anklagas för att tycka att det skulle vara ett större problem än mobbning eller någon annan samhällsfråga som också är viktig. Det gör att man inte kan göra någon ordentlig insats för att uppmärksamma det här särskilt, och därför blir egentligen ingenting gjort.

Jag tycker att det riktiga angreppssättet i den här frågan är att fastslå att vi i Sverige alltför länge har gjort alltför lite. Ska det bli en ändring på det, så att svenska myndigheter och den svenska regeringen tar det här på allvar och så att de som upplever att korruption är ett problem i Sverige ser att vi politiker gör någonting åt det, då måste man införa en del särskiljsningar under en tid. Är man inte beredd att göra det, därför att det i värsta fall kan uppfattas som att korruption är ett problem i Sverige om vi försöker göra någonting åt korruptionen eller försöker arbeta mer för att förebygga den, då kommer man inte heller att lyckas minska korruptionen eller förebygga den.

Anf. 5 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Jag vill påstå att Peter Eriksson försöker skapa en konflikt där det inte finns någon konflikt. Jag var i mitt anförande väldigt tydlig med att korruption är ett allvarligt samhällsproblem där den förekommer. Självklart är det mycket allvarligt att tjänstemän på Migrationsverket har sålt uppehållstillstånd. Självklart är det mycket allvarligt med den korruptionshärva som avslöjats i Göteborg. Det är klart att detta undergräver allmänhetens förtroende för myndigheterna på både statlig och kommunal nivå.

Samtidigt är det belysande att Peter Eriksson i sitt anförande inte förde fram något enda exempel på korruption som han särskilt ville betona. Han gav oss inte några ytterligare exempel utöver den handfull som vi har sett i medierna.

Det är naturligtvis allvarligt med dem som har avslöjats. Men det finns också skäl att inte göra ett problem större än vad det är. Om nu Sverige är världens fjärde minst korrupta land, finns det då anledning att framställa korruption som ett stort samhällsproblem i Sverige?

De fall som avslöjats är mycket problematiska. Där ska rättsstaten gripa in med full kraft. Men det är också viktigt att behålla proportionerna. I världens fjärde minst korrupta land kan man inte rimligen säga att korruption är ett så allvarligt samhällsproblem att det ska lyftas upp före

en mängd andra allvarliga samhällsproblem och samhällsutmaningar. Det gäller att hela tiden behålla proportioner.

Vi är helt överens om att rättsstaten kräver att medborgarna kan lita på myndigheterna och deras hederlighet. Men av oss som politiska företrädare krävs också att vi kan hålla sans och balans och rimliga proportioner mellan olika problem. Det var det jag ville illustrera med mitt exempel om mobbning.

Det handlade inte om att spela ned korruptionsproblemet utan snarare om att visa att det finns en mängd samhällsproblem som vi har att tackla.

Anf. 6 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Det Andreas Norlén i stället illustrerar är att det blir en läpparnas bekännelse. Man gör ingenting eftersom risken är att andra uppfattar att det är ett problem om man gör någonting.

I själva verket vet Andreas Norlén inte riktigt om det är ett problem och hur stort problemet är. Vi vet att det är problem med korruption även i Sverige, men hur stort det är vet vi inte. Vi vet att det är mindre än i många andra länder. Men det kan fortfarande vara ett problem som är betydande. Framför allt kan det vara ett problem som kan bli större.

Det finns goda skäl att jobba förebyggande för att minska korruptionen och minska risken för korruption i framtiden. Det är vad Riksrevisionen också säger. Trots att det blir en del positiva ord om att det är viktigt med arbetet mot korruption blir det inte så mycket gjort från regeringen.

Anf. 7 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Peter Eriksson tycker att det är roligt att framställa sig själv som lite godare än alla oss andra. Det får han gärna göra. Jag tycker dock inte att det är en korrekt beskrivning av verkligheten.

Som jag framhöll i mitt anförande har regeringen vidtagit en rad olika åtgärder för att motverka korruption i statlig verksamhet. Det handlar om värdegrundsarbetet inom ramen för Värdegrundsdelegationen, särskilda uppdrag till Ekonomistyrningsverket och att inom ramen för myndighetsdialogen varje år följa upp det arbetet.

Regeringen är beredd att göra åtgärder och har vidtagit åtgärder. Det är en helt felaktig beskrivning när Peter Eriksson säger att regeringen inte gör någonting.

Vi är helt överens om att det är ett samhällsproblem. Det är en brottslighet som ska bekämpas som annan brottslighet. Givetvis är det på det sättet. Men det är också viktigt att behålla proportioner.

Anf. 8 LENA SOMMESTAD (S) replik:

Herr talman! Jag reagerade på två punkter som Andreas Norlén tog upp. Den första frågan gäller upphandling. Det är självklart bra att vi har bättre och mer utvecklade system för upphandling i dag. Det är vi helt eniga om.

Jag tog upp att det finns en risk i upphandling i sig. Upphandlingsområdet är ett riskområde hur mycket vi än utvecklar det. Det innebär att om vi ökar andelen av vår produktion och tjänsteproduktion som läggs ut på upphandling ökar vi också risken. Kan du instämma i det?

Den andra fråga jag vill ta upp har att göra med mobbningsjämförelsen. Forskningen visar och bland annat statsvetaren Bo Rothstein har

Prot. 2013/14:27
14 november

*Riksrevisionens
rapport om statliga
myndigheters skydd
mot korruption m.m.*

väldigt tydligt lyft fram att just förtroendet för staten och avsaknaden av korruption har en alldeles avgörande betydelse för människors förtroende för det politiska systemet och statsapparaten i stort.

Det betyder att det här inte handlar hur många tusen människor som drabbas av ett problem utan om problemets art och hur allvarligt det är för själva det demokratiska systemet. Det var det jag tog upp.

Korruption är ett system som är artskilt och speciellt. Det kan väcka frågan: Bör det lyftas på ett särskilt sätt i statsförvaltningen eller bör det inte? Jag höll den frågan öppen och sade att man kan se det på olika sätt.

Det är möjligt att korruptionen i Sverige inte är av större omfattning än att detta inte krävs. Men forskare pekar på att det är möjligt att problemen underskattas och att till exempel kommunalsektorn inte alltid är med.

Det ger skäl att fråga: Håller du med om att korruption till sin art är ett problem som är större än mobbning?

Anf. 9 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Vad gäller upphandlingsfrågan måste kommuner, landsting och statliga myndigheter alltid köpa in varor och tjänster oavsett hur man väljer att organisera verksamheten.

Även om man skulle driva alla skolor i kommunal regi eller all välfärdsverksamhet i kommunal regi skulle man ändå vara tvungen att göra omfattande upphandlingar av byggnadsmaterial, skolmaterial eller vad det nu kan vara för någonting.

Att offentlig sektor alltid kommer att vara en stor upphandlare kommer man inte ifrån. Det är viktigt att vi har tydliga regler för hur upphandlingen ska gå till, och det har vi nu sedan ett antal år tillbaka.

Det gör att korruptionsrisken rimligen bör ha minskat jämfört med en situation där man inte har en sådan fast legal struktur. Där kunde kommunerna under hand utveckla osunda relationer med olika leverantörer.

När det sedan gäller förtroendet för det politiska systemet håller jag med om att i länder där man har en utbredd korruption får man en allvarlig förtroendeskada för det politiska systemet och statsapparaten, vilket jag också sade i mitt anförande. Jag delar den uppfattningen.

Om man tittar på svenska undersökningar förefaller det som att medborgarna tror att korruptionen är mer omfattande i vårt land än vad forskningen faktiskt ger stöd för att den är.

Om man på olika sätt lyfter upp korruptionsfrågan ännu mer och säger att det är ett mycket allvarligt samhällsproblem i Sverige riskerar man att förstärka medborgarnas felaktiga uppfattning om hur omfattande korruptionen är.

Där menar jag att det är viktigt att hålla proportionerna mellan hur stort problemet är och hur stor vikt man ska lägga vid andra samhällsproblem. I en kommun som det socialdemokratiskt styrda Göteborg där man har ett långvarigt maktinnehav har man sett omfattande problem. Det är klart att det undergräver förtroendet för kommunledningen där.

Anf. 10 LENA SOMMESTAD (S) replik:

Herr talman! När det gäller upphandlingar är inte skolan ett så bra exempel eftersom den inte upphandlas. Däremot finns det inom många andra områden, till exempel sjukvården.

I min egen hemstad Uppsala driver borgerligheten att väldigt mycket mer än tidigare ska upphandlas. Det är problemet. Vi kan aldrig komma ifrån upphandling. Upphandling är en naturlig del av offentlig verksamhet. Frågan är: Hur mycket ska upphandlas?

Den fråga jag ställde är: När man väljer att upphandla mycket mer än tidigare, tar man då med korruption i beaktande? Funderar man på: De vinster vi kan göra genom att lägga ut detta på upphandling, hur ska vi väga dem mot att vi därmed utvidgar ett område som är särskilt korruptionsutsatt?

Det är upphandlingen, det är den fortfarande, och det kommer den alltid att vara hur bra system vi än försöker få till på upphandlingsområdet. Att vi har tydliga regler är bra. Men ställ frågan: Är det verkligen vettigt att utvidga områden som är korruptionsutsatta?

När det gäller förtroendet är det som Andreas Norlén säger. Många medborgare hyser större misstroende än vad de kanske har skäl till. Det kan tolkas på olika sätt. Man kan säga att man kanske inte ska tala om det så att de blir ännu mer oroliga.

Min ingång är att kunskap alltid är viktig. Peter Eriksson lyfte fram kunskapsfrågan, och jag vill också lyfta fram kunskapsfrågan. Får man kunskap kommer man att kunna bedöma detta bättre. Det är bättre att medborgarna får reda på att det finns problem och kanske också omfattningen av dem än att de går och tror saker om detta.

Därför är jag väldigt glad att man nu inom kommunsektorn jobbar oerhört hårt med att öka kunskapen om korruption. Man jobbar med att utbilda sina anställda och öka kunskapen om korruptionsproblemen.

Jag tror inte att problemen med misstro mot det offentliga blir mindre för att man håller människor i okunnighet. Jag tror att man ska tala om det, lyfta fram frågorna och se till att människor får en korrekt uppfattning om hur det ligger till.

Anf. 11 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det är viktigt att medborgarna får en korrekt uppfattning om korruptionens utbredning i Sverige. Det är precis det jag har försökt säga i mitt anförande och i de olika replikskiftena. Vi ska ta korruptionsriskerna på allvar.

Det gör regeringen genom det arbete den bedriver. Det är väldigt tydligt. Det är möjligt att det finns en del kommuner som har en hemläxa att göra för att lyfta fram korruptionsriskerna och förbättra transparensen, men som jag också har sagt är det viktigt att ställa korruptionsriskerna i relation till andra samhällsproblem. Det var det som var min poäng.

När det gäller upphandlingsområdet tycker jag att det är intressant om den socialdemokratiska partivänstern har hittat ett nytt argument mot upphandling, konkurrens och valfrihet i offentlig sektor, nämligen att det ökar risken för korruption. Jag har inte riktigt hört den vinklingen på debatten tidigare, men det är klart att man ska söka de argument man finner starkast.

Den typen av argumentation kan också ses som ett sätt att misstänkliggöra företagen och näringslivet och säga att kommuner och landsting bör hålla sig på armlängds avstånd från näringslivet och undvika upphandling, konkurrens och valfrihet – för det vet man ju att företagen är korrupta och gärna vill muta offentliga tjänstemän, och så där. Det

kanske inte rimmar riktigt väl med det anslag om näringslivsvänlighet och satsning på näringspolitik som andra delar av det socialdemokratiska partiet försöker lyfta fram.

Som jag har sagt: Det är klart att man ska ta korruptionsriskerna på allvar också i upphandlingssammanhang, men det ska inte hindra oss från att göra goda upphandlingar för att öka inslaget av konkurrens och valfrihet i offentlig verksamhet.

Anf. 12 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! Det finns ett tydligt samband mellan en statsförvaltning med låg korruption och välståndet i ett land. Korruption innebär ekonomiska förluster och bristande förtroende för politiker och det offentliga, och detta försvagar välfärden och förmågan att hantera utmaningar. Det gäller allt från att minska arbetslöshet till miljöfrågor och sjukvård.

Svenska Institutet för europapolitiska studier anger i en rapport från 2011 att tidningen The Economist citerat den grekiske premiärministern, som vid ett toppmöte i EU år 2009 ska ha sagt att landets interna korruption var det främsta skälet till Greklands allvarliga ekonomiska problem – inte utifrånkommande spekulationstendenser. Vi kan med oro se att flera länder i Europa får sämre resultat i mätningar som visar länders grad av korruption. Nyss nämnda Grekland ligger nu i Transparency Internationals korruptionsindex på plats 94, tillsammans med Djibouti, Colombia, Benin, Indien, Moldavien, Senegal och Mongoliet.

Vissa tror att korruption främst är ett problem i länder som sent har anslutits till EU. Så är det inte. Italien har i Transparency Internationals index sjunkit till plats 72 och har alltså en betydligt sämre situation än vad som är fallet i flera länder i Afrika och Mellanöstern. Även vissa regioner inom EU-länder har särskilt stora problem.

År 2012 kom Sverige på fjärde plats i Transparency Internationals mätning, efter Danmark, Finland och Nya Zeeland. Dessa goda resultat ska vi vara mycket glada över, men det är inget vi kan ta för givet. Vi påverkas av omvärlden, och om den försämras räcker det inte bara med att vara bättre än den – vi måste hela tiden bevaka att Sverige förskonas från korruption.

Man kan höra att Sverige har varit lite naivt i sin inställning till korruption. I den rapport om förebyggande arbete mot korruption bland parlamentariker och rättsväsen som Greco presenterade i tisdags kommenteras detta med att den allmänna opinionen verkar ha vaknat från vad som ibland kallas för en viss naivitet om korruptionens utbredning i Sverige. Greco säger vidare om Sverige att medvetenheten om korruptionens risker verkar ha ökat under åren och skulle kunna gynnas av fortsatt stimulans.

Rapporten från Riksrevisionen om statliga myndigheters skydd mot korruption, vilken ligger till grund för vårt betänkande och vår debatt här i dag, är ett bra exempel på just att det fortfarande finns en hel del kvar att belysa och göra i det svenska samhället för att förebygga och medvetandegöra risker för korruption. Samtidigt förs dock en levande diskussion, och det pågår ett aktivt arbete.

Utöver Riksrevisionens rapport har ett flertal rapporter om korruptionsbekämpning kommit det senaste året, och jag tänker nämna några.

Regeringen lämnade 2012 ett uppdrag till Statskontoret att ta fram underlag för att bedöma korruptionen i kommuner och landsting, och en sådan rapport har presenterats och bereds nu i Regeringskansliet. Expertgruppen för Studier i Offentlig Ekonomi lämnade i våras en rapport med titeln *Allmän nytta eller egen vinning?*, och även Brå och Transparency International har släppt intressanta rapporter den senaste tiden. Till årsskiftet kommer också en korruptionsrapport från EU-kommissionen, där även Sverige analyseras och säkert får rekommendationer – kommissionen tittar förstås på flera länder, förhoppningsvis alla.

Även i medierna skrivs det en hel del. Vid en enkel slagning på Dagens Nyheters hemsida får man upp flertalet artiklar om korruptionsbekämpning från den senaste månaden. Exempelvis publicerades i mitten av oktober en debattartikel av statsvetaren Bo Rothstein som handlar om vikten av god statsförvaltning. I slutet av oktober skrev Claes Sandgren, ordförande för Institutet mot mutor, om att Sverige i sin iver att kontrollera den kommunala sektorn inte får glömma bort de privata företagen och tvivelaktiga affärsmetoder utomlands.

Jag kan hålla med honom när han säger att inte minst de statliga bolagen tydligare bör redovisa hur de ska undvika att bli en del av den omfattande korruption som finns på marknaden där de verkar. Sandgren vill att lämplig myndighet får i uppdrag att se över hur svenska myndigheter sköter sitt uppdrag att motverka korruption i utlandsaffärer, och det är en uppmaning jag tycker att regeringen ska överväga.

Vi KU-ledamöter i Alliansen fick i oktober en artikel om arbetet för en lagstiftning om redovisning av bidrag till partier publicerad. Vi i Alliansen arbetar målmedvetet för att en sådan lagstiftning ska få finnas på plats inför nästa års val. Detta är en viktig pusselbit i kampen mot korruption.

Senast i förra veckan framförde fem debattörer i DN att Sverige måste pressa på för att införa meddelarskydd i EU, med tanke på att visslarna i EU har tystnat och korruptionen fortsätter att vara ett omfattande problem där. Jag tycker att det låter som ett förslag väl värt att titta på för regeringen.

Mot denna bakgrund av många rapporter och tidningsartiklar kan man nog konstatera att kunskaps- och debattnivån kring korruption har ökat på senare tid i Sverige, och det är utmärkt. Korruption är per definition en dold företeelse, och ju mer ljus som riktas mot fenomenet, desto svårare får korruptionen att få fäste.

I rapporten från Sieps om korruption i Europa, som jag tidigare nämnde, anges ett antal lärdomar om vad som ger god samhällsstyrning och låg korruption i europeiska länder och regioner. Det första som nämns är oberoende och aktiva medier – i de länder där samhällsstyrningen håller lägre kvalitet finns det också låga pressfrihetsindex. En fri press, med intresse att bevaka maktmissbruk och som läses av många, är ett mycket viktigt bidrag till korruptionsbekämpningen.

Det kan vara värt att ha detta i åtanke när tidningar i Sverige nu stänger lokalavdelningar. Det betyder ett steg bakåt i korruptionsbekämpningen i kommunsektorn – en sektor som, vilket vi har hört här, har bland de största riskerna för korruption i det svenska samhället. Vi behöver fundera över om detta kan behöva kompenseras på något sätt.

Jag har inte möjlighet att ta upp alla lärdomar om faktorer som är korruptionsbekämpande i Sieps rapport, men jag vill särskilt ta upp lärdom nummer sex: skydd för väckarklockor, eller whistleblowers som de också kallas. Belgiens två regioner Vallonien och Flandern lyfts fram som ett jämförande exempel på vad skydd för whistleblowers kan betyda. Flandern tillhör en av de regioner som har bäst samhällsstyrning i EU. De har sedan 2005 ett avancerat skyddssystem för whistleblowers.

Vallonien ligger ungefär på ett EU-genomsnitt när det gäller samhällsstyrning. Och experter pekar just på den sköra situationen utan skyddsåtgärder för whistleblowers som en tydlig brist där.

Meddelarfriheten i den offentliga sektorn i Sverige är en viktig del i korruptionsbekämpningen. För att stödja korruptionsbekämpningen också i den privata sektorn måste lagen vara tydligare, och den måste bättre kunna skydda anställda som där anmäler missförhållanden.

I februari i år tillsatte regeringen en utredning om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm. Det är en viktig utredning, och jag ser fram emot bra underlag och skarpa förslag när den ska presenteras till våren.

Då EU:s lagstiftningsprocess och fördelningen av offentliga medel där är en process där Sverige i hög grad deltar och resultatet starkt påverkar oss menar jag att regeringen också måste se över hur den kan driva på för ett starkare skydd för den som slår larm i EU-förvaltningen.

Riksrevisionen påpekar i sin rapport om statliga myndigheters skydd mot korruption att svenska myndigheter måste bli bättre på att sätta upp system där medarbetare kan känna sig trygga med att anmäla missförhållanden. I dag har bara en fjärdedel så kallade visselsystem för att anmäla misstänkt korruption anonymt. Det är naturligtvis otillräckligt. Många myndigheter har inte alls värderat riskerna för korruption och kan därmed heller inte sägas ha vidtagit några åtgärder för att motverka korruptionen.

Riksrevisionen har, som vi har hört, sex rekommendationer till regeringen och myndigheterna, som har att följa förordningen om intern styrning och kontroll. KU menar att regeringens svar och åtgärder i huvudsak är välvägdade. Några reservationer finns inte i vårt betänkande. Utskottet anser gemensamt att den statliga förvaltningens arbete med att förebygga korruption fortsatt måste stärkas och understryker att myndigheterna med regelbundenhet ska göra en tydlig återkoppling till regeringen om hur de hanterar korruptionsrisker.

Jag tänker avrunda där. Sammanfattningsvis vill jag konstatera att det finns en hel del aktuella rapporter om läget i Sverige avseende korruption och motåtgärder. Den färskaste är nog rapporten från Europarådets organ mot korruption som riktar sig till oss riksdagsledamöter, där det bland annat föreslås en uppförandekod som tar upp frågor kring intressekonflikter och gåvor. Det är positivt att det omedelbart tillsattes en parlamentarisk arbetsgrupp som ska utreda förutsättningarna för en sådan uppförandekod.

Jag vill avsluta med att säga att i stora delar av världen är korruptionen utbredd, och det medför allvarliga konsekvenser. Det är en mycket stor tillgång att Sverige bedöms ha en låg grad av korruption. Med mer kunskap och ett brett engagemang hos oss politiker, tjänstemän och allmänhet har vi i Sverige goda förutsättningar att fortsatt värna vårt land mot korruption.

Anf. 13 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Vi har i konstitutionsutskottet tagit del av Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters skydd mot korruption och av regeringens synpunkter på den här rapporten.

Riksrevisionens beskrivning av korruption är ”att utnyttja en offentlig ställning för att uppnå otillbörlig vinning för sig själv eller andra”.

Själv har jag som statligt anställd inom skatteförvaltningen haft anledning att tänka tillbaka på några situationer jag har varit med om. En var när jag under en skattebrottsutredning fick erbjudande av företagsledaren att bli ekonomichef på det företag jag granskade. En annan var när jag i samband med en revisionsgenomgång åt lunch med företagsledningen och lunchen var mer påkostad än vad man normalt förväntar sig av en arbetslunch. En tredje situation var när enheten som jag jobbade på fick en tårta från en revisionsbyrå i samband med att revisionsbyrån sökte anstånd i ett sent skede för ett stort antal klienter med att lämna in deklarationer. Det skulle krävas övertidsarbete för att anstånden skulle hinna behandlas.

Om jag hade antagit anställningserbjudandet hade det naturligtvis varit ett tydligt fall av korruption. Det är klart att det var ett försök till korruption som inträffade i det här fallet, men mellan fyra ögon är sådant svårt att bevisa. Lunchen var, som jag bedömer det, sannolikt inte någon muta, men för säkerhets skull betalade jag den. Det är väl ofta så man måste agera. Tårtan, som skickades tillbaka till revisionsbyrån, var som jag uppfattade det en ganska mild form av bestickning eller muta.

Att jag drar de här exemplen från den statliga verksamhet som jag har jobbat i beror på de skillnader som finns mellan Riksrevisionens och regeringens syn på hur arbetet mot korruption ska bedrivas. Riksrevisionen vill att myndigheterna ska bedriva arbetet och redovisa arbetet mot korruption för sig självt. Regeringen anser att arbetet mot korruption ska bedrivas gemensamt med arbetet mot olika former av brottslighet som det finns risk för inom myndigheterna.

Min syn grundas på att det ofta är svårt att vid olika händelser veta vilka brott det är fråga om. Det är i regel viktigast, som jag ser det, att det finns tillfälle att på statliga myndigheter och kommunala arbetsplatser diskutera värdegrundsfrågorna kring de olika former av brott som det kan vara fråga om. Detta är oberoende av om det är fråga om korruption, muta, förskingring, trolöshet mot huvudman, stöld, snatteri, skattebrott eller andra brott. Att särskilja brotten är ofta, även för en åklagare och för en domare, ganska besvärligt. Och det är kanske inte det som ska vara det viktigaste här.

Vi är, som jag uppfattar det, eniga om att arbetet mot korruption är viktigt. Och konstitutionsutskottet delar regeringens syn på hur arbetet mot korruption ska bedrivas. Jag yrkar därför bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande, som innebär att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Anf. 14 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Låt mig först yrka bifall till förslaget i betänkandet. Jag vill också deklarera Kristdemokraternas och, som jag uppfattar det, hela

*Riksrevisionens
rapport om statliga
myndigheters skydd
mot korruption m.m.*

utskottets bestämda mening att korruption är oacceptabelt oavsett om det äger rum i statsförvaltning, i regering, i riksdag, i landsting, i kommun eller någon annanstans. Därom är vi inte osams på något vis.

Men vi måste få in någon typ av balans. Andreas Norlén försökte balansera en debatt och säga: Trots allt är Sverige fjärde bästa land i världen när det gäller korruption, av de bortåt 200 länder som finns.

Hur ska vi kunna diskutera det här och samtidigt vara balanserade? Vi är trots allt förskonade, men ändå måste vi vara alerta och klara över att allmänhetens förtroende för hela Myndighetssverige, regering och riksdag, statsminister och alltsammans hänger på att detta sköts oklanderligt. Kort sagt: Var ska man lägga ribban?

Låt mig ta er med till något som Sven Erlander, Tage Erlanders son, berättade. Hans mor Aina, alltså Tage Erlanders hustru, gick 1973, när Tage Erlander lämnade riksdagen, upp till statsrådskansliet, det som vi nu kallar för ledamotshuset. Hon hade en liten kasse med sig. Den kassen överlämnade hon. Sven Erlander såg hur den kom in i kansliet. Han kunde också berätta vad som fanns i kassen. Det var ett antal kulspeppennor med texten: Tillhör statsverket.

Det kan möjligen vara att lägga ribban väldigt högt. När jag lämnade riksdagen 2006, för att sedan bli återvald 2010, hade jag ett antal pennor med mig. Det gnagde på mitt samvete, herr talman. De varade ju ett tag. Det är väldigt fin kvalitet på dem, så enkla de är. De här pennorna varade i ett år, två år och till och med tre år – möjligen skrev jag inte lika mycket med blyertspennor då, utan jag skrev mer på datorn. Då tänkte jag på Aina Erlander som hade gått upp till statsrådskansliet.

Men varför ska man lägga ribban så orimligt högt? Det finns en annan berättelse som ligger 2 000 år tillbaka i historien. Den som då var statsminister över det romerska imperiet var Caesar.

Han skilde sig från sin hustru. Han fick frågan: Varför skiljer du dig från Pompeja? Hon hade nämligen misstänkts för att ha varit otrogen – en väldigt utsatt situation. Då säger han: Caesars hustru får inte misstänkas.

Man kan säga att det är rent orimligt. Samtidigt, även om Pompeja uppenbarligen var oskyldig, var detta ett sätt att skydda den tidens statsförvaltning, som då var och även nu är beroende av folkets förtroende och acceptans, från varje misstanke av någon grund.

Vad kan vi lära av det i dag? Vi vet till exempel att en partiledare här i riksdagen har fått lämna sitt ämbete på grund av ett kvitto. Det var säkert mer än så, men det kokade ned till ett kvitto. Av alla de tusentals kvitton som måste ha passerat genom händerna på den personen var det ett kvitto som olyckligtvis blev fel. Ingen av oss tror väl egentligen att det var med flit, för ingen säljer sig för ett ynka kvitto, men det kokade ned till det. Caesars hustru får inte ens misstänkas.

Hur ska vi nu göra i Sverige, världens fjärde minst korrupta land? Hur ska vi bevaka detta? Hur ska vi kunna leva upp till det? Ett uppdrag till Ekonomistyrningsverket om en årlig uppföljning föreslogs av Riksrevisionen. Utskottet landar positivt till regeringens alternativ till det, nämligen att ha en årlig dialog mellan myndigheter, fackdepartement och regeringsföreträdare med en årlig rapportering från de mest riskutsatta myndigheterna. Det innebär en tydlig årlig återkoppling. Det är en början.

Vi har en utredning om att stärka skyddet för visselblåsare, whistle-blowers, som vi hörde nyss. Den är tillsatt och ska vara färdig våren 2014. Det är viktigt. Vi har Statskontorets rapportering om korruption i kommuner och landsting som pågår. Det är också viktigt. Vi håller på att göra partifinansieringen mer genomskinlig och tydlig. Det finns i stort sett ingen motsättning inom utskottet om detta. Alla, med mycket få undantag, vill ha en total genomlysning av detta på plats så snabbt som möjligt. Vi inser att det är problematiskt. Någonstans måste man lägga gränsen.

Så har vi, som tidigare talare har tagit upp, oss riksdagsledamöter. Hur är det med mina pennor? Ska jag ha dåligt samvete eller inte? Talmannen har tillsatt en beredningsgrupp för att ta fram en uppförandekod för riksdagsledamöter. Det är bra att den gruppen, där jag själv har fått förtroendet att sitta, ska vända och vrida på allt. Var går gränsen? Sakerligen kommer vi fram till att en penna är okej, men hur är det tusen?

Naturligtvis kan det vara acceptabelt att ta emot en slips eller en lunch, men hur är det med tio? Det blir klart och tydligt så att ingen ska behöva lämna det här huset för ett kvittos skull. Vi efterlyser och välkomnar ljus över den här frågan. Det kommer att vara till hjälp för de enskilda riksdagsledamöterna, men det kommer framför allt att öka förtroendet för oss förtroendevalda. Därmed gör vi demokratin och riksdagen en tjänst.

Anf. 15 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Kolleger! Greco har nämnts i debatten, och jag vill fokusera på det. Det ska utläsas som Group of States against Corruption, och det är en övervakningsmekanism inom en av de mer moderna Europarådskonventionerna. Hela 49 länder har gått in. Det som gör den moderna är just betoningen på uppföljningsmekanismen. Äldre konventioner saknar ofta sådana redskap. Vi i Sverige har bland annat i flera rapporter från Greco fått kritik för att vi inte har tagit i frågan om anonyma bidrag till politiska partier.

Den här rapporten, som tar upp teman över ett spann av länder, handlar om domarna och åklagarna. Jag lämnar det åt sidan. Den saken bör självklart Sveriges regering hantera och så småningom komma till Sveriges riksdag med förslag om.

Den stora delen är ändå frågan om oss parlamentariker och riskerna för korruption. Som har sagts finns det flera förslag och ganska utförliga argumenteringar kring den saken i rapporten. En sak är att man anser att det inte räcker med de partiinterna etiska riktlinjer som jag tror alla, eller åtminstone näst intill alla, av våra riksdagspartier har antagit. Man menar att parlamentet självt bör ha etiska riktlinjer.

En annan sak gäller de bestämmelser vi har i vår riksdagsordning som man har funnit och studerat. Riksdagsordningen säger att en ledamot inte får delta vare sig i kammaren eller i utskott om han eller hon är berörd av ärendet personligen. Där för man en diskussion om: Vad är personligen? Man tolkar det som att vi i Sverige har haft som förhållningssätt att det huvudsakligen gäller om man har ett personligt ekonomiskt intresse i en sak.

Man kan också se lite vidare. Är det att man är företrädare för ett särskilt samhällsintresse, att man till exempel företräder en organiserad del

av näringslivet, fackföreningar eller samfund? Här behövs det, åtminstone från oss, en reaktion, en bedömning av riksdagsordningens begrepp ”personligen”. Är det tillräckligt definierat eller använt hittills, det vill säga huvudsakligen riktat till ens eget personliga ekonomiska intresse?

En tredje sak som har berörts av flera av kollegerna är gåvor och andra fördelar. Här efterlyses en beskrivning, en restriktion: Vilket slag av gåvor ska det handla om? Detsamma ska gälla också fördelar. Det är fråga om innehållet i gåvan och om det ekonomiska värdet möjligen behöver bedömas ytterligare.

En fjärde sak gäller det ekonomiska register vi har. Det registret bör enligt Grecos arbete få en mer detaljerad och kvantitativt omfattande redovisning av finansiella och ekonomiska engagemang som vi ledamöter har och – en viktig sak som skiljer sig från det nuvarande systemet – vilka personliga skulder vi ledamöter vi har, alltså en skuldredovisning. Kan det uppkomma ett beroende av en skuldsituation?

Även frågan om make eller maka och familj lyfts. Man ska redovisa ekonomiska relationer till dem. Man lägger betoning på att det behövs utbildning, uppföljning och så vidare.

Jag är mycket positiv till att talmannen har startat en arbetsgrupp för det här. Jag hoppas att det ska bli en dialog med hela riksdagen i kammaren kring detta. Provet för oss är att redovisa våra ställningstaganden, vare sig det eventuellt gäller att ändra lag eller ändra tillämpning eller om vi finner att vi inte behöver göra det. I och med den konvention som vi har antagit ska vi kunna redovisa och förklara i den moderna formen av övervakning nästa gång en redovisning sker. Det är så att säga provet.

Sveriges riksdags självständighet berörs däremot inte, men det gör våra möjligheter att hävda oss med goda argument i förhållande till de åtaganden vi gjort genom att anta konventionen, som är till stöd för oss och för alla de europeiska staters och länders befolkningar som har antagit den.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

10 § Avtal med Eric-konsortium för den Europeiska spallationskällan

*Avtal med Eric-
konsortium för
den Europeiska
spallationskällan*

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU7

Avtal med Eric-konsortium för den Europeiska spallationskällan (prop. 2012/13:190)
föredrogs.

Anf. 16 BJÖRN SAMUELSON (M):

Herr talman! Förslaget till beslut gäller ett avtal mellan Sverige och ett konsortium för en europeisk forskningsinfrastruktur, ett så kallat Eric-konsortium enligt den europeiska Eric-förordningen. Konsortiets verksamhet drivs i dag av European Spallation Source AB – förkortat till ESS. Vidare innehåller förslaget en ändring av lagen om immunitet och

privilegier så att konsortiet omfattas av lagen. Förmånen innebär befrielse från mervärdesskatt och punktskatter.

ESS AB ägs av de svenska och danska staterna men styrs av en kommitté med representanter för samtliga deltagande länder – totalt 17 länder. Konstruktionskostnaden beräknas till 1,84 miljarder euro, och driftskostnaden blir 140 miljoner euro per år. Finansieringen sker genom att Sverige, Danmark och Norge står för 50 procent av konstruktionskostnaden och övriga länder för resten. Av de skandinaviska 50 procenten svarar Sverige för 35 procentenhet, Danmark för 12 ½ procentenhet och Norge för 2 ½ procentenhet. Av driftskostnaden står Sverige för 10 procent.

Vad är egentligen den Europeiska spallationskällan – ESS? Den Europeiska spallationskällan är en flervetenskaplig forskningsanläggning som baseras på en stark neutronkälla. Den kan användas för materialstudier av alla slag. Placeringen är i utkanten av Lund.

Anläggningen kommer att ha världens starkaste neutronkälla och vara 30 gånger bättre än de bästa motsvarigheter som finns i dag. Den kommer att öppna nya möjligheter för forskning inom skilda områden, till exempel biovetenskap, energi, miljöteknik, kultur och allmän grundforskning.

ESS kan jämföras med Hubbleteleskopets betydelse för forskningen om de största och mest avlägsna delarna av universum. ESS kommer att möjliggöra studier på de minsta delarna av vår värld. ESS kan liknas vid ett stort mikroskop som kan studera så olika material som plast, läkemedel, maskindelar eller kroppsvävnad ned på minsta molekylnivå.

ESS är ett av världens största vetenskapliga anläggningsbyggen som pågår i dag. Konstruktionen består av en protonkälla, en linjär protonaccelerator, ett mål av tungmetall för neutronproduktion samt laboratorier med mätinstrument. Vidare byggs en dataanläggning i Köpenhamn för bearbetning av mätdata från ESS.

Forskningsanläggningen kommer att ge möjlighet för uppåt 3 000 gästforskare varje år att utföra experiment – de flesta från europeiska universitet men även från industrin.

ESS kommer att innebära ett mycket stort steg fram på forskningsfronten. Skillnaden mot dagens förhållanden är som att jämföra fotografering med stearinljus med fotografering med blixtljus. En annan viktig skillnad är att man blir helt oberoende av kärnreaktorer för neutronproduktionen.

Hur fungerar ESS? Först produceras protoner i något som kan liknas vid en mikrovågsugn, där väteatomer värms upp till elektroner och protoner som kan separeras. Det handlar om grundämnet väte, inte vete från de skånska bönderna i omgivningarna! Från den varma vätegröten låter man sedan protonerna fara i väg genom ett långt rör med supraleddare där hastigheten successivt höjs till nära ljusets hastighet. Protonstrålen når en effektnivå på 5 megawatt. Det är fem gånger mer än de starkaste motsvarigheter som finns i dag. Protonerna träffar sedan ett mål som består av en tungmetall, i detta fall volfram – det som kallas tungsten på engelska. Från tungmetallen avges energirika neutroner.

Genom att protonpulsen har både lång varaktighet och hög effekt frigörs det en stor mängd neutroner – 30 gånger mer än i de i dag allra bästa existerande anläggningarna som finns i USA. Dessa snabba neutroner

Prot. 2013/14:27
14 november

*Avtal med Eric-
konsortium för
den Europeiska
spallationskällan*

bromsas sedan ned till en så låg fart att de kan ledas in i provlaboratorierna. Eftersom det inte är en kärnreaktor som skapar neutronerna kan det hela inte heller skena i väg. Det fungerar som en glödlampa, det vill säga att när man slår av strömbrytaren slocknar det tvärt.

Eftersom det i flera delar är fråga om en ny teknik är det en hel del praktiska frågor som måste lösas. Därför är det ett sextiotal forskningsinstitut som samarbetar om projekteringen. Om alla ekonomiska, tekniska och organisatoriska delar klaffar som det är tänkt kommer byggstarten att ske 2014, det vill säga nästa år.

Herr talman! Att anläggningen hamnar i Sverige, i Lund, är en stor framgång för de svenska förhandlarna som vi alla kan glädja oss åt. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

11 § Svensk rymdverksamhet

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU8
Svensk rymdverksamhet (skr. 2012/13:145)
föredrogs.

Anf. 17 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Jag vill tacka min kollega för den intressanta informationen om ESS! Från våra minsta beståndsdelar i vår värld ska vi nu söka oss upp till rymden.

Det betänkande vi nu ska diskutera, *Svensk rymdverksamhet*, har behandlat Riksrevisionens granskning av svensk rymdverksamhet. Alliansen välkomnar granskningen. Det är med förvåning vi tar del av informationen att någon liknande utvärdering inte har gjorts sedan mitten av 1990-talet, trots att Sverige har investerat relativt stora belopp på rymdområdet under 50 års tid. Vi tycker därför att det är befogat att Riksrevisionen vidtog utvärderingen. I allmänhet håller regeringen med om Riksrevisionens slutsatser. Några av Riksrevisionens rekommendationer har redan tillmötesgåtts. Det gäller inte minst den rymdstrategi som har efterlysts. Regeringen meddelade redan i samband med att forsknings- och innovationspropositionen lades fram för ett år sedan att en sådan strategi skulle utarbetas.

Herr talman! Utbildningsutskottet ordnade för några veckor sedan ett kunskapsseminarium om rymden, som var oerhört informativ och verkligen speglade den mångfald av användningsområden som rymden kan innebära och många av de aspekter som behöver läggas på rymdfrågor. Vi är nog många som inte tänker på att en stor del av de tjänster som vi dagligen använder oss av görs möjliga just tack vare rymden. Det gäller tv, gps, att ta ut pengar från bankomaten, väderprognoser, den ohyggliga informationen från Filippinerna och all annan typ av kommunikation.

Förutom de samhällsekonomiska nyttigheterna är rymden också en betydelsefull näring. Rymdindustrin i Sverige omsätter ca 1 ½ miljard per år, och antalet sysselsatta i näringen har ökat med 13 procent sedan

2010. Svensk rymdverksamhet har och får en allt större betydelse i Sverige, även internationellt, för utvecklingen av tjänster inom bland annat jordobservation, navigation och telekommunikation. Rymden har också ett högt värde när det gäller innovation. Den har bidragit till starten av ett antal högteknologiska företag som också röner framgång internationellt. Ett exempel är svenska SSC, som är på väg att bli en ledande global leverantör av avancerade rymdtjänster. Under de senaste åren har till exempel ett miljövänligt bränsle- och framdrivningssystem för satelliter, Ecaps, utvecklats. Det har nu kommersialiserats och sålts till bland annat USA. Det är en enorm framgång för Sverige och för svenska företag. Därutöver finns också andra företag som är världsledande i såväl forskning som teknikutveckling.

Något som är unikt för Sverige är dessutom att vi förfogar över den stora anläggningen Esrange utanför Kiruna, där obebodda landområden gör det möjligt att utföra experiment bland annat med hjälp av obemannade sondraketer.

Under 2011 gjordes till exempel 13 uppsändningar av franska ballonger för olika tekniska och vetenskapliga studier av atmosfären. Vi tänker inte alltid på att det är en svensk anläggning, det är vi som har huvudansvar, men det finns ett delägarskap med andra länder som utför experiment med stort internationellt värde. Vid Esrange sker en stor och omfattande inhämtning av satellitdata. Det är så mycket som 140 kontakter per dag med satelliter som befinner sig i olika banor runt jorden. Det är data som kan användas på många olika sätt, till exempel inom klimatforskningen och andra områden.

Det som är unikt med rymdprojekten är att de ofta bedrivs under mycket lång tid. Det är därför inte ovanligt att det kan gå 20 år från en projektidé till själva datanedtagningen. För att detta ska vara möjligt fordras en långsiktigt stabil finansiering. Regeringen har från och med i år ökat anslagen till rymdforskning och teknikutveckling med 75 miljoner kronor för att Sverige fortsatt ska kunna vara en viktig aktör på det här området. Att regeringen satsar på rymdfrågorna har inget med science fiction att göra, utan detta ligger helt i linje med för samhället och världen viktiga funktioner inom områden som transport, försvar, klimat och mobiltelefoni.

Herr talman! Just därför ser vi i Alliansen fram emot att regeringen med ett strategiskt och långsiktigt perspektiv ska ta fram ett brett förankrat förslag till en sammanhållen nationell strategi för svensk rymdverksamhet – alltså helt i linje med det som Riksrevisionen efterlyser.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 18 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! Nu ska vi fortsätta att behandla svensk rymdverksamhet och Revisionens granskning av om den är den strategiska verksamhet som det är meningen att den ska vara.

Riksrevisionen levererade ju en ganska tydlig kritik som vi socialdemokrater har tagit till oss och tagit intryck av. Att döma av regeringens svar som vi behandlar i dag har den också gjort det.

Herr talman! Jag vill verkligen understryka hur viktiga de här frågorna och den här verksamheten är. Sverige har ju investerat i rymdverk-

samhet under 50 års tid. Ungefär 1 miljard om året från statsbudgeten går till denna verksamhet.

Jag anser att Sverige och mänskligheten har haft stor nytta av rymdverksamheten. Det är viktigt att vi politiker tar ansvar och ger dessa frågor större utrymme i debatten och gör dem mer kända för allmänheten. Det är huvudmotivet till att jag i dag har ställt mig i talarstolen.

Rymdverksamheten är viktig för vår kunskap om miljö och klimat. Den är viktig för vår konkurrenskraft och sysselsättning. Den är också viktig för bilden av Sverige som en kunskapsnation.

Vi är beroende av satelliter i vår vardag, vid navigering, vid mobilkommunikation och vid tv-utsändningar från hela världen. Det är svårt att föreställa sig hur vår vardag skulle se ut om satelliterna av någon anledning stängdes av. Skyddet av och tillgången till rymdens infrastruktur borde uppmärksammas mer.

Jag vill också lyfta fram hur resultat från rymdforskning har förbättrat hälsan på jorden. Jag ska nämna några exempel.

Det första exemplet gäller mikrovågor som sändes ut från satelliter för att studera klimatförändringar visade sig vara användbara inom medicinen. Med mikrovågors hjälp går det att tidigt upptäcka cancer.

Det andra exemplet handlar om att rymdforskningen har gett ett sätt att mäta strålningsdoser i kroppen på cancerpatienter. Det gör strålningen mer effektiv och skyddar också omkringliggande områden i kroppen. Vi är många som kan tacka rymdverksamheten för våra liv.

Rymdforskningen är viktig för Sverige, men vi får inte tillräckligt med valuta för den miljard som vi satsar. Det finns potential till förbättringar, säger Riksrevisionen.

Rymdverksamhet och rymdforskning är till sin natur tvärvetenskapliga och komplexa. Beslut fattas på internationell nivå på en rad departement och av olika myndigheter. Revisionen menar att vi saknar en helhetssyn och att det behövs konkreta målsättningar och en bättre samordning.

Som Betty Malmberg här sade har regeringen aviserat en nationell strategi som är brett förankrad. Det finns ingen anledning för oss att i dag föregripa det arbetet.

Detta är ett exempel på en fråga som tjänar på samarbete även i politiken över de så kallade blockgränserna.

Revisionen pekar också på att regeringens återrapportering till riksdagen inte ger tillräcklig insyn i hur svenska rymdsatsningar borde prioriteras. Utskottet som helhet kan inte nog betona vikten av att riksdagen ges ökad insyn så att vi alla kan följa regeringens arbete på det här området.

Mot bakgrund av att rymdverksamheten blir allt viktigare för en rad olika samhällsfunktioner kommer vi från utskottet att noga följa rapporteringen.

Avslutningsvis vill jag bara tacka Riksrevisionen för en välkommen och angelägen rapport.
(Applåder)

Prot. 2013/14:27
14 november

*Svensk rymd-
verksamhet*

Anf. 19 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! I dag ska vi fatta beslut om svensk rymdverksamhet. Det är ett historiskt tillfälle. Aldrig tidigare har vi haft ett betänkande som enbart har handlat om rymdverksamhet, och aldrig tidigare har det anordnats en debatt om enbart rymdverksamhet i Sveriges riksdag. Detta måste väl ändå signalera att rymdverksamhet är något att bry sig om. Det hör dagens och framtidens samhälle till.

Intressant är också att det föresiggår ett intensivt arbete i vårt rymdnätverk här i riksdagen som leds av Betty Malmberg, och att det pågår samtal och debatter om rymdverksamhet i Sverige och om Esa, som är det internationella samarbete som ligger i Wassenaar i Holland. Nu planeras också rymdverksamhet inom EU.

I Sverige verkar en rad spännande företag med inriktning på rymden. Under olika studieresor som vi har gjort har det visat sig att Sverige är stort inom detta område, också internationellt. Jag kan nämna samarbetet med Australien, Indien och andra länder.

Vi i vårt land räknas och uppmärksammas, och det finns en tillit till det kunnande och de produkter som är ett resultat av den forskning och den industri vi har.

Men det är inte enbart de experter som arbetar, beslutar, forskar eller fördelar pengar till rymdverksamhet som kan ta del av rymdverksamheten. Det görs en jättesatsning på Visualiseringscenter i Norrköping där allmänheten kan få tillträde och vara med på "Rymdresan" med Christer Fuglesang. Visualiseringscentret är kopplat till Linköpings universitet, och dess ansvarige är den numera inom sitt område världsberömda professorn Anders Ynnerman.

Det finns besök som man kan göra som är intressanta och där man lär sig mer. Så kan man göra besök som förändrar ens sätt att tänka. Ett besök på Visualiseringscentret är ett sådant besök.

Herr talman! Det betänkande som vi behandlar har sin utgångspunkt i Riksrevisionens rapport om effektiviteten i svensk rymdverksamhet. I betänkandet finns inga reservationer.

Med tanke på att Sverige har investerat i rymdverksamhet i drygt 50 år och att den årliga investeringen i statliga anslag ligger på ca 1 miljard kronor är det viktigt att arbetet följs upp och utvärderas.

Svensk rymdforskning och rymdverksamhet ska vara en strategisk tillgång för kunskapssamhället, för industrins konkurrenskraft och för att möta samhällets behov. I 2012 års forsknings- och innovationsproposition framhåller regeringen att rymdverksamheten har en stor och växande betydelse för samhället. I den aviseras också direktiv till en kommande utredning med uppgift att strategiskt och i ett långsiktigt perspektiv ta fram ett brett förankrat förslag till en sammanhållen nationell strategi för svensk rymdverksamhet.

Det arbetet, herr talman, ser jag fram mot! Jag utgår ifrån att vi i riksdagen både får insyn och kan följa denna process när strategin ska arbetas fram.

Herr talman! Jag är inte enbart utskottsledamot med rymdforskningen som en del av mitt ansvar. Jag är också ordförande i Rifo. Redan 1963 talade Hannes Alfvén om rymdforskning på ett Rifoseminarium. Det är spännande att följa hur dessa frågor utvecklas över tid. Nu ska rymdverksamheten i Sverige fortsätta att utvecklas och spridas över världen. Det gäller satelliter som Odin, som är en viktig svensk produkt – från ax till limpa, kan man säga – och som har varit i rymden rätt länge, liksom Steamr och andra. Den är den kunskapen som sprids över världen. Sverige kan med den, som i andra sammanhang, förbli en viktig part på den globala kunskapsmarknaden.

Som politiker är man inte stolt över allt som händer och sker, men när det gäller rymdverksamheten har vi all anledning att vara stolta.

Herr talman! Jag kan just nu inte låta bli att slutligen säga: Vi har en debatt om rymdverksamhet i Sverige som har pågått länge, och det är tre kvinnor som har haft anledning att hålla anföranden. Det är väl ändå häftigt!

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.31 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

12 § Frågestund

Anf. 20 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Peter Norman (M), justitieminister Beatrice Ask (M), landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C), finansminister Anders Borg (M) och statsrådet Tobias Billström (M).

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Statsrådet Peter Norman (M) besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Anf. 21 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag riktar mig till Anders Borg. Under det senaste året är det många pensionärer som vittnar om att de har fått en allt sämre ekonomi. Regeringens oförmåga att komma till rätta med arbetslösheten har inneburit att bromsen i pensionssystemet träder in och att pensionerna därmed blir lägre. Dessutom har vi ett jobbskatteavdrag, som Anders Borg är upphovsman till. Det har inneburit att pensionärer betalar högre skatt än löntagare vid samma inkomster. Sverige är det enda land i världen som beskattar pensionärer högre än löntagare. Det är för mig ett obegripligt sätt att hedra alla dem som har byggt upp det här landet.

Vi socialdemokrater tycker att det ska vara lika beskattning. Vi vet också att det är sysselsättningspolitik som är det bästa sättet att se till att förbättra pensionerna. Med aktiva insatser för att minska arbetslösheten skulle fler komma i jobb, och inkomsterna i pensionssystemet skulle öka. I stället har vi nu en hög arbetslöshet som pressar ned pensionerna både i dag och för morgondagens pensionärer.

Min enkla fråga till finansministern är: Vad tänker finansministern göra för att förbättra pensionerna framöver?

Anf. 22 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka Tomas Eneroth för denna viktiga frågeställning. Det är centralt att vi kan redovisa för pensionärerna att vi sänker skatten och att vi har gjort det upprepade gånger och därmed säkrat en bra välfärd.

Därtill bör man lägga att vi vid flera tillfällen har haft möjligheter att förstärka de fördelningspolitiska dimensionerna, inte minst genom att förbättra bostadsbidragen för pensionärerna.

Sedan kan man notera att ekonomin går lite upp och ned, och då har vi en broms i vårt pensionssystem. Såvitt jag har förstått har vi och Socialdemokraterna haft en bred enighet på denna punkt. Det har inte varit någon skiljelinje mellan oss där.

Man kanske kan få lägga till att vi i dag har fått en arbetskraftsundersökning som visar en sysselsättningsökning på 90 000 personer, alltså snäppet under 2 procent, i årstakt. Det är naturligtvis skakiga siffror som man ska tolka med stor försiktighet. Men det innebär förmodligen att vi i oktober har en sysselsättningsutveckling som är bland de starkaste i alla de europeiska länderna. Det bådar gott inför framtiden, vilket jag förutsätter att jag och Tomas Eneroth kan glädjas åt.

Anf. 23 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Det är alltid bra att det skapas nya jobb. Men arbetslösheten är fortfarande skyhögt, Anders Borg. Den är väsentligt högre än den var när Anders Borg själv kallade det för massarbetslöshet. Det är över 400 000 människor som är arbetslösa. En effekt av en dålig sysselsättningspolitik är att pensionärerna får en sämre ekonomi. Det är då bromsen slår till.

Jag är den störste företrädaren för att vi ska ha ett stabilt pensionssystem. Men en dålig sysselsättningspolitik slår på pensionerna. Om vi vill ha bättre pensioner måste vi se till att det blir fler arbetade timmar. Det är

Frågestund

en sysselsättningspolitik, men det är också en politik som innebär att människor kommer tillbaka in i jobb. De ska inte bli utförsäkrade, som 75 000 nu är, eller slitas ut i förtid, vilket vi märker sker med den stress som finns på arbetsmarknaden i dag.

Grundfrågan står kvar: Vad tänker Anders Borg göra för att förbättra pensionerna framöver?

Anf. 24 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det är glädjande att Tomas Eneroth så tydligt ställer sig bakom regeringens skattesänkningar för pensionärerna och tydligt markerar att bromsen är ett system som även Socialdemokraterna stöder. Det finns ingen skiljelinje mellan oss där, utan vi har varit brett överens om att det är så systemet ska fungera. Sedan kanske vi gemensamt i Pensionsarbetsgruppen kan utveckla hur systemen ska bli stabilare; det skulle jag naturligtvis välkomna.

Men låt mig konstatera att en kraftig sysselsättningsökning och en minskning av arbetslösheten, som vi i dag ser, är positivt. Vi ska vara försiktiga med siffrorna. Det behövs en politik med jobbskatteavdrag och annat för att stötta efterfrågan så att vi kan ha en bra arbetsmarknadsutveckling under de kommande åren.

Men jag tror inte att Sveriges pensionärer skulle må bättre av att vi får fler ungdomar som blir arbetslösa när man börjar höja arbetsgivaravgifter, dra tillbaka tjänstemoms och annat. Pensionärerna mår bäst av att hela samhället växer och att vi ser en bra utveckling på arbetsmarknaden. Då behövs en bred politik för full sysselsättning, som vår regering företäder.

Landsbygdsprogrammet

Anf. 25 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till landsbygdsminister Eskil Erlandsson.

Landsbygdsprogrammet har sedan förra årets budget minskat med 1,3 miljarder. Jordbruksverket meddelar att en rad ersättningar inte längre går att söka. Det får naturligtvis konsekvenser. Jag undrar: Vilka konsekvenser ser landsbygdsministern?

Anf. 26 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! De beslut som regeringen har fattat innebär att det under nästa år blir möjligt att söka förlängningar som redan är i kraft, betesmarksstöd, stöd för mindre gynnade områden – LFA-stöd – stöd för den ekologiska produktionen och stöd för vall.

Det är de, som jag ser det, viktiga komponenterna för att vi ska öka den svenska livsmedelsproduktionen och samtidigt behålla den biologiska mångfalden. Jag är noggrann med att vi ska behålla den, och jag hoppas att Kew och jag är överens om detta.

När det gäller resten kommer det att bli ett temporärt uppehåll till dess att vi får ett nytt program godkänt. Som Kew känner till kan vi för närvarande inte få det eftersom Europa inte slutgiltigt har beslutat om vilka förutsättningar vi ska arbeta under efter 2014.

Anf. 27 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Jag tackar för ett svar som jag inte är nöjd med. Men jag tänker på en grupp som drabbas av detta – samerna. Det gäller ersättning för natur- och kulturmiljöer i renskötselområdet, som kommer att dras in. Man kan tycka att det kanske är en lite mindre sak, men för samebyarna ska detta adderas till andra frågor som är trängande just för dessa byar. Jag tänker till exempel på gruvexploatering.

Kommer sameminister Eskil Erlandsson att ge någon kompensation för detta?

Anf. 28 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Kort efter nyår hoppas jag att vi har kunnat bestämma oss utifrån de förutsättningar som EU ger oss för vilka prioriteringar vi ska ha vad gäller landsbygdsprogram för 2014 och framåt. När vi har bestämt oss ska Europa och EU också bestämma sig för att vi får använda våra pengar till det vi vill. Det kommer att ta några månader.

I dag finns det alltså inget svar på den fråga som Kew Nordqvist ställer till mig i detta avseende.

Bolånen och fastighetspriserna

Anf. 29 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag vänder mig till statsrådet Peter Norman. Hushållens skuldsättning är ständigt aktuell. Bolånen utgör huvuddelen av hushållens skulder. Samtidigt finns en oro för att en bubbla existerar eller är under uppbyggnad när det gäller fastighetspriserna. Från olika håll föreslås en rad åtgärder för att förhindra att en sådan bubbla eventuellt skulle spricka.

Vi har hört förslag som amorteringskrav och begränsningar när det gäller ränteavdragen. Dessa förslag har av naturliga skäl en hämmande effekt på hushållens köpkraft. En effekt som skulle kunna uppstå med alltför stora insatser är att de i stället för att minska riskerna för att en bubbla spricker alltför snabbt leder till att en sådan eventuell bubbla skulle spricka. Vad är statsrådets syn på detta?

Anf. 30 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Tack för frågan, som på ett väl formulerat sätt beskriver de dilemman man har i den här politiken.

Sverige har en väl fungerande finanssektor. Dock är den stor. Vi har fyra väldigt stora banker. Vi har också en hög skuldsättning bland hushållen.

Hushållens skuldsättning är inte helt lättanalyserad, eftersom hushållen har tillgångar som är ungefär tre gånger så stora som skulderna men ofta har dem bundna i pensionssparande som gör att man inte kan använda dem om det skulle bränna till, så att säga.

Regeringen har tillsammans med våra myndigheter – Finansinspektionen och andra – vidtagit ett stort antal åtgärder för att klara ut hushållens skuldsättning. Dessa är ett bolånetak, ökade riskvikter – senast i dag presenterade finansinspektören detta – ett krav på en ny amorteringskultur och ökat kapital i banksektorn.

Prot. 2013/14:27

14 november

Frågestund

Anf. 31 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att statsrådet och regeringen bevakar denna fråga noggsamt. Det är också bra att det finns en balanserad syn på vilka åtgärder som bör vidtas och i vilken omfattning.

Jag har egentligen inte så mycket att tillägga annat än att det vore intressant att veta inom vilken tidsrymd statsrådet anser det vara lämpligt att enskilda åtgärder ska få verka innan nya förslag prövas.

Anf. 32 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! I Jörgen Anderssons ursprungliga fråga formulerade han på ett väldigt bra sätt dilemmat att om man tar i för mycket riskerar man att åstadkomma skador på ekonomin, framför allt på konsumtionssidan, vilket drabbar den reala ekonomin kraftigt. Vi har sett sådana tendenser i Holland när man tar i för mycket med amorteringskrav och liknande.

Vad vi nu gör är att vi försöker få tillbaka en amorteringskultur som kanske våra föräldrars generation hade. Då betalade man tillbaka sina lån. Vår generation – och kanske ännu mer våra barns generation – har ofta amorteringsfria lån och betalar bara räntor.

När man får ett bolån får man också ett papper i handen med en rekommenderad amorteringsplan. Sedan är det i och för sig upp till konsumenten att följa denna, men den ska i alla fall ge en puff framåt för en ny amorteringskultur i Sverige. Räcker inte detta – vi följer utvecklingen noga – får vi gå vidare med de åtgärder som vi har, och vi har många verktyg i verktygslådan.

Vapenbrott

Anf. 33 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieminister Beatrice Ask, och den gäller grovt vapenbrott.

Aldrig förr har det skett så många skjutningar i Sverige som nu. SD har tidigare varnat regeringen för att en vapenamnesti inte skulle hjälpa mot skjutningar med illegala vapen, eftersom de flesta som lämnar in vapen inte är grovt kriminella.

Vad avser justitieministern att göra för att förhindra trenden med fler skjutningar, med tanke på att vapenamnestin inte funkar?

Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Tack för frågan! Jag tror att vi alla är väldigt bekymrade över de rapporter vi får om skjutningar som har skett i Göteborg, Stockholm, Malmö och flera andra håll.

Det är för mycket vapen i omlopp. Det är för många uppgörelser i kriminella kretsar som innebär ett allvarligt hot mot medborgare i allmänhet. Det är självklart så att regeringen arbetar för skärpningar av vapenlagstiftningen.

Vi har haft en utredning som har lagt fram förslag om skärpningar för grovt vapenbrott. Det senaste som finns anledning att nämna är att regeringen har valt att besluta om ett tilläggsdirektiv för att snabbt få fram förslag som innebär att man höjer minimistrafket – detta därför att det

skulle ge polisen bättre förutsättningar att arbeta mot vapnen på ett effektivt sätt.

Jag tror inte att det är en enda åtgärd som hjälper, utan vi behöver en hel arsenal, och vapenamnestin var framgångsrik.

Prot. 2013/14:27
14 november

Frågestund

Anf. 35 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! För mig är det ganska tydligt att regeringen inte tillräckligt tar tag i detta. Det senaste året har 214 skjutningar ägt rum i Sverige. Rikspolisstyrelsen föreslår kraftiga straffskärpningar på området. Detta är något som Sverigedemokraterna också har skrivit följdmotioner om, men de röstades ned av riksdagen med hänvisning till vapenamnestin, som alltså inte hjälpte. Sedan dess har skottlossningar fortsatt. Riksdagen valde att inte heller godkänna Sverigedemokraternas begäran om en aktuell debatt.

Mina följdfrågor blir då: När ska ministern och regeringen ta tag i detta på riktigt, och när blir Sverigedemokraternas förslag verklighet?

Anf. 36 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det är ganska oförsämrat att påstå att vi inte gör något. Den 1 juli 2011 fick vi nya regler som syftar till att motverka olaglig tillverkning och handel med vapen. Bland annat kom krav på märkning av vapen och vapendelar. År 2012 skärpte vi vapenlagstiftningen, vi har förslag på väg fram nu, en skärpt lagstiftning har utretts i omgångar och vi kommer att ytterligare agera för detta. Vi har gett polis och tull ett gemensamt uppdrag att arbeta mot införsel av vapen.

Problemet är att det finns väldigt mycket vapen i omlopp som inte ska vara där. Vapenamnestin är *ett* sätt att försöka komma åt dem. Sedan handlar det naturligtvis om att arbeta med hela kartan av åtgärder för att komma åt de vapen som används av kriminella och på ett kriminellt sätt och att komma åt den illegala handeln med vapen.

Att göra detta till någon enkel diskussion om att man har haft ett förslag i riksdagen är ganska oseriöst. Det här är ett envetet arbete som måste pågå.

Jag är glad över att frågan om vad vi kan göra för att få ned vapenarsenalen nu lyfts fram också i europeiska sammanhang. Där kommer Sverige att bidra.

Eget boende för flyktingar

Anf. 37 YILMAZ KERIMO (S):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Billström.

På grund av det system som vi har nu med så kallat eget boende, EBO, tar en del kommuner fler flyktingar medan andra knappt tar några alls. Enligt de siffror som vi har fått för det senaste året tycks Södertälje ha tagit emot 1 360 flyktingar medan Täby bara tagit emot 40, Danderyd 22 och Vaxholm 3 flyktingar. Detta gör att det blir trångboddhet. Barnen far illa och sover på madrasser. Ofta bor 10–12 personer i en tvårumslägenhet eller till och med i en källare. Detta är inte för barnens bästa.

När tänker statsrådet ta initiativ till att kontrollera de adresser som uppges, så att det blir ett värdigt boende för dessa flyktingar som uppger en eget-boende-adress?

Anf. 38 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! De svårigheter som vi har när det gäller att hantera människor som kommer till Sverige på ett bra sätt handlar i grund och botten om att det just nu kommer väldigt många människor till Sverige, därför att det råder ett fruktansvärt inbördeskrig i Syrien. Det innebär att många människor kommer på väldigt kort tid. Då utsätts våra system för stora påfrestningar.

Jag ser inte att det finns någon enskild åtgärd som snabbt kommer att lösa de svårigheter som vi ställs inför när det gäller att inkvartera människor under den tid som deras asylansökningar prövas.

Jag tror inte heller att det i grund och botten handlar om bostadsadresser, utan det handlar helt enkelt om att fler kommuner måste teckna avtal med Migrationsverket. Det är bara på det viset som man kan lösa den uppgift som består i att se till att människor får tak över huvudet, drägliga förhållanden, bra livskvalitet och slutligen också, om deras asylansökningar beviljas, möjligheten att bli bra integrerade i det svenska samhället med målet att de ska bli självförsörjande. Men några enkla lösningar eller snabba åtgärder finns inte för att hantera detta.

Anf. 39 YILMAZ KERIMO (S):

Herr talman! Jag har inte fått svar på min fråga. Frågan är inte ny. Det har varit krig tidigare, också i Irak. Även då hade vi många flyktingar som hamnade i vissa kommuner, och ingenting har gjorts.

Vi har från Socialdemokraternas sida sagt att man ska avskaffa EBO, eget boende, eller se över det, men ingenting har gjorts. Det är fortfarande samma problem. Barnen far illa. De bor jättetrångt i en etta eller tvåa, i bästa fall på madrasser, och ingenting görs.

Antingen får man se över eget-boende-systemet eller så får man se till att kommuner som inte tar emot flyktingar tvingas att teckna avtal, typ Vaxholm, Täby och några andra kommuner. Det är mycket passivt från regeringens sida att inte ta tag i frågan.

Frågan är jätteakut. Kommuner drabbas, som Södertälje, och flyktingarna och barnen drabbas. När tänker statsrådet ta initiativ till att vidta åtgärder så att problemet blir löst?

Anf. 40 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Frågan handlar inte om det egna boendet – det vet Yilmaz Kerimo – utan det handlar om att vi under den tid som människor befinner sig i asylprocessen måste försöka uppmuntra dem att bosätta sig på de orter i Sverige där chansen att få jobb och en bra bostad är som störst. Men så fort människor har fått uppehållstillstånd kan vi inte, enligt Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, tvinga någon att bosätta sig på något särskilt ställe. Det går inte. Det finns en mycket tydlig och klar lagstiftning för detta.

I den andra delen av frågan presenterar Yilmaz Kerimo här förslag som jag aldrig har hört Socialdemokraterna driva, att vi skulle ha kom-muntvång när det gäller vuxna asylsökande, att människor som har fått uppehållstillstånd eller som befinner sig i asylprocessen ska tvingas bo-sätta sig på en viss ort. Det skulle vara väldigt intressant att se var någon-stans i den socialdemokratiska motionen för utgiftsområde 8 som detta förslag återfinns. Jag hittade det inte när jag läste igenom motionsfloden för det senaste året, så det där har nog Yilmaz Kerimo själv hittat på. Jag vet i alla fall inte varifrån det kommer.

Mutbrott och korruption i kommuner

Anf. 41 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieministern. För den som följer vårt arbete är det inte lätt att förstå i vilken utsträckning kommuner har att rätta sig efter de lagar mot mutbrott och korruption som antas i Sveri-ges riksdag.

Tidigare i dag debatterades det i kammaren med anledning av Riksre-visionens rapport om myndigheters skydd mot korruption. Samtidigt återkommer det fall i Sveriges kommuner där man betalar spritnotor med skattebetalarnas pengar, köper damunderkläder och kallar det för lunch samt delar ut båtplatser till anställda i det kommunala hamnbolaget vid sidan av den mångåriga kön.

Anser justitieministern att det med ytterligare nationell lagstiftning kan gå att komma åt detta som fortfarande sker i Sveriges kommuner?

Anf. 42 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag tackar Ola Johansson för frågan.

Det är med stor oro vi får dessa rapporter. Det är givetvis viktigt att vi har regler som är tydliga. Jag är dock inte säker på att vi behöver ny lagstiftning, för vi har redan regelverk som ska följas. Problemet är an-vändningen och tillämpningen och att få upp på bordet de kunskaper som krävs för att kunna lagföra de människor som inte hanterar allmänna medel eller kontakter med företag och andra på ett seriöst sätt.

Här finns mycket mer att göra, och ett arbete måste bedrivas kommu-ner emellan, via Sveriges Kommuner och Landsting, men också visavi de rättsvårdande myndigheterna. Det är viktigt.

I detta sammanhang är offentlighetsreglerna och den transparens vi har i Sverige viktiga för att motverka korruption och andra företeelser som skadar förtroendet för demokratin.

Anf. 43 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Granskningskommissionen i Göteborg föreslog i *Tilli-tens gränser* tio åtgärder som enbart riktade sig till den egna kommunen. Mycket borde vara självklart för alla landets 290 kommuner. Men om en svensk kommun vill ha en oberoende revision och policyer för whistle-blowers är det upp till den själv att besluta med stöd av kommunallagen och anta egna riktlinjer.

I onsdagens Göteborgs-Posten föreslår Inga-Britt Ahlenius att kommunallagen ska göras om för att man ska bli av med korruptionen. Hon ser ingen motsättning mellan det kommunala självstyret och en oberoende revision.

Anser justitieministern att kommunallagen så som den i dag är skriven utgör tillräcklig grund för en oberoende granskning och fullgott skydd för den tredjedel av människors inkomst som betalas i kommunal-skatt?

Anf. 44 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Statsmakten ska vara försiktig med att nagga kommunernas självbeslutande och oberoende i kanten.

Det ligger dock i allas intresse att på olika sätt verka för att regler, prövning, insyn och granskning sker på ett oberoende och bra sätt. Jag är övertygad om att denna diskussion kommer att föras framöver.

Jag har inte tagit del av Göteborgsrapporten, men där finns säkert lärdomar att dra och erfarenheter som andra kan lära av.

Jag följer givetvis denna fråga även om jag inte i alla delar är ansvarig för hanteringen av den.

Bolånen

Anf. 45 AGNETA KARLSSON (S):

Herr talman! Förra torsdagen hade finansutskottet utfrågning av riksbankschef Stefan Ingves och vice riksbankschef Martin Flodén. Ett återkommande tema var att penningpolitiken inte kan lösa strukturella problem såsom hög arbetslöshet och lågt bostadsbyggande. Detta menade de måste lösas på annat håll.

Därför vänder jag mig till just detta andra håll, nämligen till regeringen och finansminister Anders Borg.

Huvudskälet till att Riksbanken inte har sänkt räntan och fått bättre fart på sysselsättningen förefaller vara hushållens höga skuldsättning för bolån, vilket Jörgen Andersson tidigare berörde.

Min tolkning är att regeringen har ett tungt ansvar för att räntenivån är högre än vad den skulle kunna vara om arbetsmarknaden och inte minst bostadsmarknaden fungerade bättre.

Hur ser finansministern på regeringens ansvar för att vi har historiskt höga skulder för bolån?

Anf. 46 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Huvudskälet till att vi har för svag efterfrågan i Sverige är att det sedan ett antal år råder internationell lågkonjunktur. Under förra året gick den in i en besvärlig fas, och fram till nu har vi haft recession i euroländerna. Handeln med dessa länder utgör en betydande del av vår export, och växer det inte i Tyskland, Frankrike och Italien kommer svenska företag inte att kunna exportera.

Vi har gjort breda insatser med sänkt bolagsskatt, infrastruktursatsningar, sänkt inkomstskatt för låg- och medelinkomsttagare och ökade satsningar på kommuner och välfärd för att stötta inhemsk efterfrågan.

Detta är vi relativt ensamma i Europa om att ha kunnat göra, att så att säga tillföra energi och skydda jobben i Sverige.

Strukturella frågeställningar är centrala. Det är viktigt att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare, att hålla en stram ordning i bidragssystemen, att inte återreglera arbetsmarknaden och att ha ett bra företagsklimat. Annars skulle jämviktsarbetslösheten drivas upp och högre räntor framtvingas. Vi bör därför gemensamt kunna vara överens om att undvika politik som skadar arbetslinjen.

Anf. 47 AGNETA KARLSSON (S):

Herr talman! Finansministern undviker frågan om den höga skuldsättningen när det gäller bolån. Swedbank har bland annat hävdat att underutbudet av bostäder och inte minst bristen på hyresrätter är orsaken till att vi har så höga priser på bostäder, framför allt i storstäderna.

Man kan undra hur regeringen har agerat på detta område och inte minst om det var rätt av Stockholm att sälja ut så många av allmännyttans lägenheter.

Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det är givetvis viktigt att vi har en väl fungerande byggsektor och bostadsmarknad. Nu stiger byggsysselsättningen snabbare i Sverige än i något annat europeiskt land. Vi har haft en ökning på 10 procent de senaste tre åren när eurozonen har upplevt en nedgång på nära 10 procent. Det är bland annat för att vi har stöttat byggsektorn via ROT och infrastrukturinvesteringar.

I byggsektorn har vi betydande strukturella problem som måste hanteras. Vi har gjort viktiga insatser för att förbättra hyressättningen ihop med Hyresgästföreningen och Fastighetsägarna, nu senast på bostadsrättssidan.

Vi har lagt fast ett brett program för att förbättra infrastrukturen i Stockholm. Det kommer att medföra en omfattande bostadsbyggnation. Det är en typ av politik som jag gärna ser utvecklas.

Vi måste också få till stånd en bred avreglering av byggsektorn vad gäller miljökrav, byggkrav, överklagandemöjlighet och förfarande för att få en väsentligt smidigare process för att bygga ytterligare bostäder.

Ansvar för klimatinsatser i fattiga länder

Anf. 49 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Finansministern kan stå kvar.

Just nu pågår FN:s stora klimattoppmöte i Warszawa. En av de stora knäckfrågorna handlar om de rika ländernas ansvar för att bidra med klimatinsatser i fattiga länder, både för anpassning till ett förändrat klimat och för att minska utsläppen. Detta ansvar kommer av att vi har byggt upp vårt välbefinnande till priset av stora utsläpp.

På klimattoppmötet i Köpenhamn 2009 lovade de rika länderna att till 2020 trappa upp dessa resurser till 100 miljarder dollar. För Sveriges del innebär det 2 miljarder kronor nästa år. Sverige avsätter dock bara 300 miljoner kronor, och varenda krona kommer från biståndet. Dessa pengar skulle dock vara utöver biståndet – det var löftet.

Detta är inte att ta ansvar. Det är inte heller något som för förhandlingarna framåt. Jag frågar därför finansministern: När ska vi leva upp till löftet om klimatinsatser utöver biståndet?

Anf. 50 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt oss glädjas åt att vi ser en snabb tillväxt i utvecklingsländerna och att Afrika och Asien fortsätter att växa med både 5 och 6 procent. Det innebär dock att vi kommer att se en kraftig ökning av energianvändningen. I Kina och Indien innebär det tyvärr en kraftig ökning av koldioxidutsläppen. Jag tror att Indien har haft en ökningstakt på runt 5 procent per år i koldioxidutsläpp, vilket är besvärligt.

Det behövs en möjlighet för dessa länder att växa. Fattigdomsbekämpning är centralt. Vi måste dock stötta dem så att de kan växa utan alltför stora miljökonsekvenser.

Sverige har tagit större ansvar än de flesta andra länder. Under ordförandeskapet tog vi direkt ett oproportionerligt och väsentligt större ansvar än vad som faller på svensk lott när det gäller fast track-finansieringen inom EU. Vi har i alla sammanhang stöttat att man ska gå vidare med ytterligare internationell finansiering. Detta ligger långt utöver vad andra länder gör, också på biståndssidan.

Kom ihåg att det är nästan bara Sverige och Norge som upprätthåller ett enprocentsmål. Därigenom har vi också kunnat vara stöttande och solidariska på detta område.

Anf. 51 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Jag kan garantera finansministern att om jag hade varit parlamentsledamot i något annat land som inte heller levt upp till dessa löften hade jag varit precis lika hård mot det landets finansminister. Nu är jag dock ledamot i Sveriges riksdag, och så länge vi inte betalar dessa pengar utöver biståndet kommer jag att ställa de här frågorna.

Det finns redan nu en stor misstro i de fattiga länderna för att de rika länderna lovar en massa saker som de sedan inte gör, och detta blockerar förhandlingarna.

Vi behöver gå in med pengar för klimatinsatser som är utöver biståndet. Behovet av vanliga biståndsmedel har ju inte på något sätt minskat bara för att klimatförändringarna kommer som en ytterligare utmaning för redan utsatta länder.

Jag tycker att det är helt rätt när finansministern säger att vi behöver stödja de länder som växer i dag. För att kunna växa ekonomiskt utan att släppa ut lika mycket som vi en gång gjorde när vi gjorde den resan behövs pengar. Dessa ska vara utöver biståndet.

Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det är viktigt att vi hanterar klimatfrågan, som är ett globalt problem. Sverige är ett ledande land både i klimatförhandlingarna och i klimatfinansieringen och ett föregångsland när det gäller att själv vidta åtgärder.

Men det är också viktigt att fattiga länder får växa. Frihandel, marknadsekonomi, avregleringar och makroekonomisk stabilitet – allt det som nu gör att Afrika och Asien lämnar både planekonomi och fattigdom bakom sig – är positivt. Vi ska stödja det. Vi ska vara solidariska i den meningen att vi släpper in dem i världshandeln.

Det är också viktigt att vi är ett ledande biståndsland. Jag tycker att det är självklart att Sverige ska stå bakom ett enprocentsmål, och vi ska i alla förhandlingar av denna typ tillhöra dem som konstruktivt bidrar till att hitta lösningar.

Det har inte förekommit en enda förhandling där Sverige har varit bromskloss. Vi är alltid på den sida som trycker på för fler uppgörelser och fler åtgärder. Så har det varit under hela den här perioden, herr talman, och så kommer det alltid att vara framöver.

Produktionsvillkoren för svenska lökodlare

Anf. 53 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Min fråga vill jag rikta till landsbygdsminister Eskil Erlandsson.

Matlandet Sverige är en satsning som är välkommen för både konsumenter och livsmedelsproducenter. Mat och hälsa tillhör det viktiga i livet och berör alla människor. Jag är därför glad över alliansregeringens satsning och landsbygdsministerns engagemang när det gäller Matlandet-frågorna.

Närproducerat med hög kvalitet är något som alltid efterfrågas i de svenska köken. Ett moment i matlagningen är löken, precis som i köken. Jag har ställt dessa frågor några gånger tidigare och fokuserat på detta.

Huvuddelen av den svenskodlade lök vi konsumerar runt om i Sverige kommer från en särskild del av landet, nämligen Öland, där huvuddelen produceras. Sedan 2010–2011 och framåt har lökodlarna ständigt haft en viss ovisshet. Det har varit olika dispenser för att bedriva denna verksamhet och få den på lika villkor.

Jag vill undvika att vi ska behöva ha import, och jag vill se mer närproducerat.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Var vänlig kom till frågan!)

Min fråga, herr talman, är: När kan vi räkna med att lökodlarna på Öland får lika och långsiktiga produktionsvillkor?

Anf. 54 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag är som ledamoten säkert känner till förhindrad att svara på frågor som har med myndighetsutövning att göra. I vårt land är det Kemikalieinspektionen som hanterar frågor om olika typer av bekämpningsmedels användande eller icke-användande.

Till detta kan läggas att det finns en överenskommelse i Europeiska unionen om att dela in unionen i olika zoner i vilka till exempel bekämpningsmedel vid godkännande ska vara tillämplbara att användas i respektive zon. Sverige tillhör naturligt nog den norra zonen, vilket innebär att medel – är det tänkt – som får användas i den norra zonen också får användas i vårt land.

Anf. 55 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Jag vet att det här är en fråga som berör flera områden och också myndighetsutövning. Men det jag upplever som oroande ur ett konsumentperspektiv – för konsumenter i Sverige – men också ur ett miljöperspektiv är att vi inte har långsiktighet för odlarna att kunna ge närproducerat av hög kvalitet.

Jag hoppas därför att odlarna ska kunna få långsiktiga villkor som är harmoniserade med övriga Europa och att de överenskommelser som nu är på väg i EU-sammanhang ska kunna bidra och innebära en långsiktig lösning.

Jag ser denna fråga som en liten men ändå betydelsefull del – löken är inte oväsentlig i köken. Det är därför viktigt att vi i Sverige kan få en lösning som garanterar hög kvalitet för konsumenterna.

Anf. 56 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag är glad över frågeställningen. Jag tror att Anders Andersson likaväl som jag vill öka den svenska matproduktionen därför att det ger jobb och utveckling i de olika delarna av vårt land.

Jag är glad över ledamotens engagemang därför att jag tror att vi är överens om att vi vill ha goda konkurrensvillkor som är likvärdiga med dem som bönder har i andra delar av Europa. Där måste vi föra en gemensam kamp. Jag tackar för frågan.

Matlandet Sverige och jobben

Anf. 57 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Landsbygdsministern kan stå kvar i talarstolen.

Arbetslösheten är hög i vårt land både i stad och på land, högre än när den nuvarande regeringen tillträdde. Landsbygdsministern har utlovat 20 000 nya jobb med den redan omtalade Matlandet Sverige-strategin. Det vi kan se i dag om vi tittar på Jordbruksverkets statistik är att 15 000 jobb har försvunnit sedan 2007. Det är minus 15 000 jobb under denna regerings regeringstid.

Min fråga handlar om att strategin Matlandet Sverige känns lite halvt misslyckad. Är ministern beredd att vidta några nya åtgärder för jobben på landsbygden och för svensk matproduktion?

Anf. 58 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Tack så hjärtligt för frågan!

Det var en förväntad fråga, och svaret på den är ja. Jag vill öka sysselsättningen i alla olika delar av landet. Mitt recept på detta är att vi ska öka förädlingen. I det ledet har faktiskt – hör och häpna – sysselsättningen ökat trots en i vissa delar minskande produktion.

Det kan exemplifieras med att vi har fått ett trettiotal nya slakterier i vårt land. Vi har fått över 300 nya gårdsförsäljningsverksamheter. Antalet livsmedelsföretagare har ökat i snart sagt varje län i vårt land. Jag påstår att det inte hade gjort det utan satsningen på visionen om Matlandet Sverige.

Jag ämnar fortsätta att driva dessa frågor därför att jag är angelägen om att vi får upp den svenska matproduktionen och ökar sysselsättningen. Det innebär också att vi får bättre underlag till skolor, offentlig service och kommersiell service i form av lanthandlar och liknande i alla delar av vårt land. Jag hoppas att Socialdemokraterna hjälper mig i detta arbete.

(Applåder)

Anf. 59 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Socialdemokratin är djupt engagerad i svensk matproduktion och i fler jobb för Sverige. Men detta var inte svaret på min fråga, ministern. Det var inte ens svaret på det löfte du själv har gett, att du med Matlandet Sverige-strategin ska tillskapa 20 000 nya jobb.

Jordbruksverkets statistik talar enkelt, tydligt och svart på vitt om att vi sedan 2007 har förlorat 15 000 jobb inom de områden som du är ansvarig för.

Jag ställde en fråga som jag tycker är rimlig om man har ambitioner för svensk matproduktion. Jag ställde frågan: Vilka nya åtgärder är ministern beredd att vidta för jobben på landsbygden och för svensk matproduktion? Då kommer ministern dragande med den gamla Matlandet Sverige-strategin som uppenbarligen redan misslyckats.

Vilka nya åtgärder är ministern beredd att vidta?

Anf. 60 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! I innevarande års budgetförslag, som just nu ligger i riksdagen för behandling, finns förslag om till exempel sänkta egenavgifter, vilket jag vet att Matilda Ernkran's parti har gått emot. Där ligger – märk väl – inget förslag om höjd restaurangmoms och borttagande av sänkningen av egenavgifterna för unga, som ofta har sitt första jobb runt och kring maten.

Vi har alltså egna förslag och motverkar samtidigt med kraft de förslag som du, ditt parti och dina stödpartier kommer med, Matilda Ernkran's.

Jag ska ge ytterligare ett exempel på ett förslag som vi motverkar med kraft, och det är införandet av en lastbilsskatt i vårt land. Den kommer att drabba de gröna näringarna och landsbygdens verksamheter på ett mycket påtagligt sätt. Inför inte denna skatt! Hjälp oss att få Miljöpartiet att släppa den frågan!

(Applåder)

Stöd till kommunernas flyktingmottagande

Anf. 61 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till migrationsminister Tobias Billström.

I dag har socialförsäkringsutskottet haft Migrationsverkets generaldirektör på besök, och han har beskrivit de utmaningar verket står inför. Det är utmaningar vi tycker är viktiga att ta oss an, men vi ser också att kommunerna behöver stöd i den här verksamheten.

Min fråga till Tobias Billström är följande: På vilket sätt är regeringen beredd att ge kommunerna stöd i deras uppgift att vara bra och kunna ha en riktig och bra verksamhet och framför allt ha ett bra mottagande av de asylsökande och flyktingar som får stanna i Sverige?

Anf. 62 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Frågan sönderfaller i två delar: den som handlar om mitt ansvar, det vill säga utgiftsområde 8 med migrationspolitiken, och den som gäller det ansvar som vilar på integrationsministern när det gäller utgiftsområde 13 med integrationspolitiken, det vill säga det politikområde som hanterar frågor när människor har fått uppehållstillstånd.

För närvarande analyserar regeringen de prognoser som Migrationsverket och övriga berörda myndigheter har inkommit med och som har betydelse för utgiftsområde 8, Migration, däribland Arbetsförmedlingens prognos för hur många av dem som beviljas uppehållstillstånd som kan bosätta sig i en kommun. Kommunernas beredvillighet att ta emot nyanlända är, precis som jag svarade Eva-Lena Janssons partikollega Yilmaz Kerimo, av avgörande betydelse för utvecklingen inom migrationsområdet.

Riksdagen beslutar om ökade medel i den årliga budgetpropositionen och vid behov genom ändringsbudget två gånger om året. Nästa tillfälle som riksdagen beslutar om ändringsbudget är i juni nästa år.

Regeringen följer utvecklingen noga och kommer vid behov att återkomma till riksdagen med förslag.

Anf. 63 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vet mycket väl att det finns olika ansvarsområden i regeringen, men nu ställer jag frågan till Tobias Billström.

Regeringen väljer att hela tiden följa utvecklingen. Vi ser att kommunerna i dag har ett mycket ansträngt läge, där man gör sitt bästa för att ha en bra skolgång för de barn som kommer och gör sitt bästa för att ta emot människor som har flytt från andra länder. Men om regeringen bara följer läget och inte vidtar åtgärder, det vill säga ger resurser till kommunerna, kommer det mottagandet att falla isär. Det är inte bra, tror jag.

Därför är min fråga: Vad tänker regeringen göra mer än att följa utvecklingen? Tänker man vidta några åtgärder med anledning av Migrationsverkets prognoser?

Anf. 64 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Precis som Eva-Lena Jansson säger finns det många kommuner som gör en mycket bra insats när det gäller att erbjuda skolgång och att ta emot människor som har fått uppehållstillstånd. Det finns också kommuner som inte ställer upp lika mycket. De kommunerna har olika styre.

Alla partier som är representerade i den här kammaren skulle jag säga har ett ansvar för att prata med sina partikolleger ute på fältet och diskutera varför man inte i större utsträckning tecknar avtal med Migrationsverket om att ta emot människor som har fått uppehållstillstånd, för häri ligger den stora flaskhalsen, den som gör att utgiftsområde 8 kostar mer pengar och innebär att vi måste ta pengar från integrationsåtgärder och

föra över till utgiftsområde 8 för att finansiera till exempel tillfälliga boenden.

Regeringen följer den här frågan med stort intresset därför att det kommer att handla om att vid behov återkomma till riksdagen om förändringar som riksdagen i så fall måste ta ställning till, bland annat om ökade medel och vid behov genom den ändringsbudget som vi återkommer till i juni månad.

Prot. 2013/14:27

14 november

Frågestund

Snabblåneföretagen och konsumentskyddet

Anf. 65 BINO DRUMMOND (M):

Herr talman! Min fråga går till finansmarknadsministern och gäller konsumentskyddet på finansmarknaden.

Vi har under de senaste åren sett en mycket kraftig ökning av snabba, tillgängliga lån från så kallade snabblåneföretag, lite slarvigt kallade sms-lån. Samtidigt har överskuldsättningen i samhället ökat ganska kraftigt, vilket är ett stort problem för samhället i stort men kanske framför allt för den enskilde. Man kan tycka att all kreditgivning bör utgå från sunda principer, att det ska finnas en återbetalningsförmåga.

Därför är det glädjande att regeringen har tagit frågan på allvar och vill stärka konsumentskyddet genom att kräva tillstånd från Finansinspektionen för snabblåneföretag.

Min fråga är helt enkelt: Vilka konsekvenser blir det om man som snabblåneföretag har tillstånd men sedan inte lever upp till de krav som ställs?

Anf. 66 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att vår inställning är att vi ska stå på konsumenternas sida när man har en tvekamp med sina kamrater som företräder branshintresset på finansmarknaderna. Finansmarknadens produkter är ofta svåra och komplicerade att förstå, och de förändras ofta över tiden. Konsumenten befinner sig då ständigt i ett underläge.

Vår uppgift är att stå på konsumentens sida. Det kan ske på många olika sätt. Ett sätt är att redan i gymnasieskolan och högstadiet införa privatekonomi som obligatorium i samhällskunskapen.

I den här frågan delar jag frågeställarens oro. Sms-lånen är ett otyg. De allra flesta lån tror jag att man skulle kunna få genom att gå till sin bank och tala med någon där i stället. Jag återkommer under nästa minut till våra åtgärder och våra framtidsplaner.

Anf. 67 BINO DRUMMOND (M):

Herr talman! Tack så mycket för det! Jag tror också att det är en viktig fråga att ta på stort allvar. Vi ser ju att framför allt ungdomar hamnar hos kronofogden i mycket högre utsträckning än tidigare.

Min följdfråga är egentligen är hur finansmarknadsministern ser på att man helt och hållet ska kunna utesluta den här typen av företag från branschen, om de medvetet och kontinuerligt bryter mot den lagstiftning som finns.

Anf. 68 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Vi började skruva åt de här företagen redan vintern 2010/11. Då krävde vi att de på ett tydligt sätt skulle redovisa effektiv ränta och vidtog ett antal åtgärder. Det vi såg då var att anmälningarna till kronofogden gick ned, men sedan tog de fart igen.

Nu har vi vidtagit nya åtgärder. Nu är det tillståndsplikt och tillsyn från Finansinspektionen som gäller. Finansinspektionen och Konsumentverket har fått verktyg att utkräva viten från bolagen om det är osund kreditgivning och också helt och hållet dra tillbaka tillstånden om sådant sker.

Vi följer också denna utveckling noga. Ser vi att anmälningarna till Kronofogdemyndigheten inte går ned tvekar vi inte alls att skruva åt verktygen ytterligare.

Öppen redovisning av bidrag till partierna

Anf. 69 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till justitieministern. Regeringen har efter mycket om och men lovat att lägga fram ett förslag om öppenhet om partifinansieringen. Det är sagt att det förslaget ska komma under hösten. Ett sådant lagförslag har Moderaterna tidigare varit mycket emot, tillsammans med Sverigedemokraterna, men Moderaterna har nu fått ändra sig.

Nu hör jag att ni i det förslag som ni arbetar med på Justitiedepartementet fortfarande tillåter stora anonyma bidrag till partierna. Då skulle ert hemlighetsmakeri kunna fortsätta, och dessutom skulle Sverige fortsätta att bryta mot Europarådets rekommendationer.

Min fråga är: Är det sant att ni kommer att vilja fortsätta att tillåta stora anonyma bidrag till partierna också genom det lagförslag som ni kommer med? Har inte väljarna rätt att veta vilka ekonomiska intressen som står bakom partierna? Ser inte Beatrice Ask de stora korruptionsrisker som ett sådant lagförslag skulle medföra?

Anf. 70 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Tack för frågan, Morgan Johansson!

Regeringen kommer i en proposition runt årsskiftet att lämna förslag till en ny lag som syftar till att ge allmänheten bättre insyn i hur partierna finansierar sin verksamhet. Det är naturligtvis oerhört viktigt.

Det är inte sant att Moderaterna har varit emot en öppen redovisning. Tvärtom har partierna tillsammans på frivillig väg successivt på olika sätt öppnat för en bättre redovisning. Sedan har diskussionen fortsatt, och vi har också tagit fram ett förslag.

Det som däremot har hänt under remissarbetet med det förslag som vi ska lämna är att många har fått kalla fötter när de inser vilken problematik som ligger i att redovisa på alla nivåer i våra stora partier hur det ser ut. Men detta kommer vi naturligtvis att lösa.

Vi återkommer med en proposition i den här frågan vid årsskiftet.

Anf. 71 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi har förhandlat om detta med Moderaterna i årtal och vet mycket väl att ni har varit emot en sådan lagstiftning. Ni har varit

emot den här öppenheten från allra första början. Det är till följd av att vi har pressat på i frågan sedan några år tillbaka som ni nu har gjort en omsvängning.

Nu säger justitieministern att det är många som har fått kalla fötter. Vem då? Vem har fått kalla fötter? Är det ni som har fått kalla fötter?

Jag funderade länge över varför Moderaterna har intagit ståndpunkten att vara emot öppenhet, tills jag läste i tidningen häromdagen att ni har ganska stora ekonomiska problem i ert parti. Ni har tydligen levt över era tillgångar under de första ...

(TALMANNEN: Frågan ska gälla ämbetsutövningen för justitieministern.)

Nu diskuterar vi partifinansiering och ett lagförslag som justitieministern är på väg att ...

(TALMANNEN: Ja, men ställ frågan på det sättet att den gäller justitieministerns ämbetsutövning.)

Då är min fråga så här: Kan detta att ni har svårt att få pengar till ert eget parti vara skälet till att ni kommer att fortsätta att tillåta stora anonyma bidrag till partierna, justitieministern?

Anf. 72 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag tänker inte svara på konspirationsteorier, och så dålig är inte Moderata Samlingspartiets ekonomi – det kan jag försäkra.

När det gäller anonyma bidrag är det så att Sveriges grundlag gör det delvis komplicerat att uttryckligen i lag förbjuda politiska partier att ta emot sådana bidrag där partiet själv inte vet eller misstänker vem som är givaren. Misstänker man kommer man att vara skyldig att redovisa det.

Därför kommer regeringen att ta initiativ till att utreda hur just anonyma bidrag ska kunna förbjudas i framtiden. Det ligger också i det uppdrag som kommer att lämnas i samband med ytterligare reglering av hur lokala nivåer i partiorganisationerna ska redovisa sina bidrag. Våra partier har många föreningar. Det är mycket som ska läggas rätt om vi ska landa med rätt redovisningar hos myndigheterna, och det är viktigt att detta blir klarlagt. Vi kommer att utreda även denna del för att få med det.

Det finns inga skygglappar från min sida när det gäller att se till att få ett konsistent och bra lagförslag.

Utländska näringsidkare i kontantbranschen

Anf. 73 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till finansministern. Den gäller beslutet som riksdagen fattade den 22 maj om förbättrad konkurrens på lika villkor i kontantbranschen. Då uppdrog riksdagen också åt regeringen att återkomma med ett utvidgat förslag vad gäller utländska näringsidkare i kontantbranschen.

I skatteutskottet har vi nu ett ärende där man tillför kompletteringar till den här lagen, men det gäller inte det som riksdagen har uppdragit åt regeringen att göra.

Min fråga är helt enkelt: Varför återkommer inte ministern med det som regeringen också så tydligt har som uppdrag, i samband med att det ändå görs justeringar i lagen? Varför obstruerar regeringen mot riksdagens beslut?

Anf. 74 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det är bra att Teres Lindberg tar upp frågorna.

En grundläggande utgångspunkt för hur vi bygger ett välfungerande samhälle är att vi har skatteintäkter och respekt för skattesystemet. Vi ska inte vara nitiska i vår skatteindrivning. Men noggrannhet är av yttersta vikt. Just det faktum att vi håller tillbaka svartsektorn – att man inte kan undvika beskattning – är oerhört viktigt för att få legitimitet. Skattesystemet bygger på att det finns legitimitet.

Den här regeringen har gjort mer än kanske någon annan regering för att strama upp skattesystemet för att säkra att vi har skatteintäkter, till exempel nu senast med torghandel och andra kontantbranscher.

Det är viktigt att vi samtidigt bedriver ett gediget beredningsarbete på de här områdena. Vi återkommer gärna till riksdagen med ytterligare förslag för att strama upp, stärka och säkra skatteintäkter när beredningsarbetet är slutfört.

Anf. 75 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Det är detta som gör det hela lite märkligt. I det här fallet var Skatteverket också i sitt remissvar, inför det ärende vi behandlade här för sex månader sedan, tydligt med att om man inte låter lagstiftningen gälla även för företag som är registrerade i utlandet kommer skattefusk att bli en konsekvens av detta.

Man beslutar om en ny lagstiftning, men man öppnar upp för nya former av skattefusk. Det är på precis samma sätt när det gäller fusket inom byggbranschen, där man inte heller är villig att ta de steg som behövs. Både branschen och Skatteverket är helt överens om vilka åtgärder som behöver vidtas, men regeringen levererar inte.

Även där finns det beslut från riksdagen och tydliga uppdrag till regeringen. Jag tycker att det är beklämmande. Mitt konstaterande kvarstår: Regeringen obstruerar mot av riksdagen fattade beslut.

Anf. 76 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig påpeka för Teres Lindberg hur ordningen i den här riksdagen är strukturerad. Den ordningen bygger på att den här regeringen föreslår ansvarsfulla förslag för att strama upp skattesystemet. Ledamöter från oppositionspartierna kritiserar de förslagen och säger att de är för långtgående, besvärliga och inte förenliga med småföretagsamhet och rättssäkerhet och 72 andra argument som kommer varje gång vi försöker strama upp skattesystemet. Det har vi hört från ledamöter från såväl Socialdemokraterna som Miljöpartiet men kanske inte Vänsterpartiet.

När förslagen sedan väl behandlas i riksdagen visar det sig ofta att Socialdemokraterna glömmer bort de motargument de haft om 3:12, räntesnurror, paketeringen av handelsbolag och annat. Det är bra att vi kan få stöd av Socialdemokraterna när vi stramar upp skattesystemet. Men jag har nästan inte vid något tillfälle varit med om att vi har gjort uppstramningar och fått stöd från Socialdemokraterna. Då hittar man alltid olika skäl för att sjunga med änglarna och låta som att man både vill tillåta människor att tricksa med systemen och sedan i riksdagen kommer att rösta igenom de förslag som regeringen så ansvarsfullt presenterar.

Stödet för svensk ostproduktion

Anf. 77 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Man blir inspirerad av lökfrågor och annat, och det var länge sedan vi hörde statsrådet Erlandsson i talarstolen.

Jag har en fråga som inte direkt står på den politiska dagordningen men som nästan dagligen ligger på våra smörgåsar. Det handlar om svensk ost – inte lök, utan ost.

Importen av ost i det här landet har ökat väldigt mycket, ungefär två och en halv gång till över 100 000 ton under 2000-talet. Den senaste svenska, större osten tillkom på 1960-talet vid försöksstationen i Örnsköldsvik. Jag ska inte nämna namnet på denna goda ost.

Vad kan man göra för att stödja tillkomsten av mera svensk ost som är god och dessutom kan säljas i konkurrens med många importerade ostar?

Anf. 78 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Tack för frågeställningen!

Svaret på frågan är att stödja Matlandet Sverige. Där finns en axel kring förädling av mat som innebär att vi genom forskning och utveckling får fram förädlade livsmedel som är eftertraktade på en marknad.

Till detta ska läggas att vi måste ha mer mjölk i vårt land. Det är angeläget även av ett annat skäl, nämligen att de betande djuren hjälper till att hålla vårt vackra, svenska landskap öppet och bidrar till den biologiska mångfalden.

Jag hoppas att vi kan hjälpas åt i de här avseendena så att vi får mer svensk ost, för den är eftertraktad.

Anf. 79 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Vi svenskar äter numera 19 kilo ost per person och år, det vill säga ungefär 1 270 skivor ost om de väger 15 gram. Det är verkligen en intressant del av det svenska matlandet att utveckla.

Mitt bekymmer är ändå att svenska ostutvecklare inte har lyckats ordentligt sedan 1960-talet i Örnsköldsvik. På den punkten kanske man skulle behöva mer stöd.

Norge gick en annan väg när de såg detta och höjde sina tullar kraftigt. Det var inte bra.

Vad kan man göra för att stödja utveckling av nya svenska ostar?

Anf. 80 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Inom Matlandet finns det möjligheter att få stöd. Vi talar om statliga pengar för utveckling av nya produkter som är attraktiva på en fri och öppen marknad.

Därtill förutsätts att vi får fram mer mjölk i vårt land. När jag talar med aktörerna får jag nämligen höra att det är brist på råvara att göra till exempel de goda svenska ostarna av. Därav är förslaget från min sida att vi måste stödja den svenska produktionen ytterligare. Det har vi goda förutsättningar för i vårt land. Kort och gott: Fler kor i Sverige!

När det gäller den norska frågan är jag och ledamoten helt överens. Att lägga stora och höga skyddsmurar runt ett land är ingen väg att gå. Det leder för det mesta inte till utveckling utan snarare till motsatsen, nämligen avveckling.

Antalet skjutningar på offentliga platser

Anf. 81 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Min fråga går till justitieminister Beatrice Ask.

Under året har vi kunnat läsa braskande rubriker i tidningarna. I Göteborgs-Posten stod det till exempel i oktober: ”47 skjutningar hittills i år.” För bara några dagar sedan skrev Sydsvenskan: ”Tre skjutningar på samma gata... på kort tid.”

Av all denna rapportering om ökad förekomst av skjutningar ute på gator och torg och också förekomsten av vapen – både illegala och legala sådana – kan man få uppfattningen att detta är en markant ökning.

Min första fråga är vad justitieministerns uppfattning är i denna fråga. Är det verkligen en markant ökning i förhållande till tidigare år?

Anf. 82 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att det i kriminella kretsar har blivit fler uppgörelser med skjutvapen på senare tid. Det kan möjligen delvis kopplas till den mobilisering mot grov, organiserad brottslighet som pågår. Men det handlar också om uppgörelser om narkotikamarknader bland de kriminella grupperingar som sysslar med det.

Regeringen ser naturligtvis mycket allvarligt på det. Jag redogjorde i ett tidigare svar för några av de åtgärder vi har vidtagit när det gäller förekomsten av vapen och annat.

Det är viktigt att få bättre samverkan mellan tull och polis dels för att kartlägga hur vapen förs in i Sverige, dels för att kunna använda båda myndigheternas arsenal av kompetens och resurser och komma åt införseln av vapen. Där pågår sedan några år ett samarbete. Jag fick nyligen en redovisning som visar på stor framgång när det gäller det gemensamma arbetet. Det arbetet kommer att fortsätta.

Anf. 83 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Det leder nästan som en väderövergång till min nästa fråga. Vad gäller legala vapen upplever jag att vi i Sverige har bra kontroll på dem. Vad gäller förekomsten av illegala vapen är bland annat de vapenamnestier som regeringen vid ett antal tillfällen genomfört en av

många åtgärder. Trots det går ett flöde av illegala vapen över våra gränser.

Som justitieministern säger beträffande smugglingen fastnar många av de illegala vapnen i Tullverkets garn. Det som bekymrar mig är att Tullverket drar ned på antalet gränsinspektörer. Framför allt gäller det den del av Sverige som jag företräder, Blekinge, som tillsammans med Skåne samarbetar om detta. Det är kanske snarare en fråga inom Anders Borgs fögderi i och med att det tillhör Finansdepartementet, men jag vill ta tillfället i akt och be statsrådet lyfta fram några tankar om ett utvecklat samarbete mellan Tullverket och polismyndigheterna i vårt land.

Anf. 84 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det samarbete som pågår har lett till gemensamma insatser. Man har också gjort satsningar för att utveckla den tekniska kompetensen, exempelvis genom att använda sig av röntgenapparatur för att kunna gå igenom laster och annat på ett mer effektivt sätt.

Jag är inte tillräckligt insatt i Tullverkets verksamhet för att kunna säga om det har att göra med inspektörerna, men det är ingen tvekan om att tullen i dag är mer kapabel och mer effektiv när det gäller brottsbekämpning än någonsin tidigare. Tullen är en viktig medhjälpare och ett komplement till polisen. De båda myndigheterna behöver därför samordna sina insatser – och gör det också alltmer, vilket är bra. Vid den senaste redovisningen framgick att man nu skaffar ytterligare vapenhundar. Det är nämligen mycket effektivt när man söker efter vapen.

Samarbetet pågår alltså, och det finns ett stort engagemang, ett stort kunnande och ett stort intresse inom både tullen och polisen för att fortsätta det. Jag ser fram emot kommande rapporter om hur det arbetet fortskrider.

Anf. 85 TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund med regeringen avslutad. Vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

13 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2013/14:35 Riksrevisionens rapport om ungdomars väg till arbete

Redogörelse

2013/14:JO1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

EU-dokument

KOM(2013) 781 Förslag till rådets beslut om ändring av beslut 2002/546/EG vad gäller dess tillämpningsperiod

Prot. 2013/14:27
14 november

Frågestund

14 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 13 november

2013/14:117 Lös räls vid Stockholms central

av *Anders Ygeman* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:118 Varsel inom järnvägssektorn

av *Anders Ygeman* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:119 Betalningstider i näringslivet

av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2013/14:120 Omvänd bevisbörda vid omprövning av arbetsskada

av *Hillevi Larsson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

den 14 november

2013/14:121 Begränsning av kredittider

av *Hans Ekström* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 november.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 november

2013/14:113 Betalningsansvar för särskilt boende

av *Maria Lundqvist-Brömster* (FP)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2013/14:114 Framtiden för Rett Center

av *Gunnar Sandberg* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2013/14:115 Fördelning av biståndspengar

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Hillevi Engström (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 november.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.31 och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ansökan om ledighet	1
3 § Anmälan om kompletteringsval	1
4 § Anmälan om subsidiaritetsprövning	2
5 § Anmälan om faktapromemoria	2
6 § Anmälan om granskningsrapport	2
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
8 § Ärende för hänvisning till utskott	3
9 § Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters skydd mot korruption m.m.	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU4	3
Anf. 1 PETER ERIKSSON (MP)	3
Anf. 2 LENA SOMMESTAD (S)	5
Anf. 3 ANDREAS NORLÉN (M)	7
Anf. 4 PETER ERIKSSON (MP) replik	10
Anf. 5 ANDREAS NORLÉN (M) replik	10
Anf. 6 PETER ERIKSSON (MP) replik	11
Anf. 7 ANDREAS NORLÉN (M) replik	11
Anf. 8 LENA SOMMESTAD (S) replik	11
Anf. 9 ANDREAS NORLÉN (M) replik	12
Anf. 10 LENA SOMMESTAD (S) replik	13
Anf. 11 ANDREAS NORLÉN (M) replik	13
Anf. 12 KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	14
Anf. 13 PER-INGVAR JOHNSON (C)	17
Anf. 14 TUVE SKÅNBERG (KD)	18
Anf. 15 BJÖRN VON SYDOW (S)	19
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	20
10 § Avtal med Eric-konsortium för den Europeiska spallationskällan	20
Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU7	20
Anf. 16 BJÖRN SAMUELSON (M)	20
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	22
11 § Svensk rymdverksamhet	22
Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU8	22
Anf. 17 BETTY MALMBERG (M)	22
Anf. 18 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	23
Anf. 19 YVONNE ANDERSSON (KD)	25
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	26
Ajournering	26
Återupptagna förhandlingar	26
12 § Frågestund	26
Anf. 20 TALMANNEN	26
<i>Framtidens pensioner</i>	27
Anf. 21 TOMAS ENEROTH (S)	27
Anf. 22 Finansminister ANDERS BORG (M)	27

Anf. 23	TOMAS ENEROTH (S)	27	Prot. 2013/14:27
Anf. 24	Finansminister ANDERS BORG (M)	28	14 november
<i>Landsbygdsprogrammet</i>		28	
Anf. 25	KEW NORDQVIST (MP)	28	
Anf. 26	Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	28	
Anf. 27	KEW NORDQVIST (MP)	29	
Anf. 28	Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	29	
<i>Bolånen och fastighetspriserna</i>		29	
Anf. 29	JÖRGEN ANDERSSON (M)	29	
Anf. 30	Statsrådet PETER NORMAN (M)	29	
Anf. 31	JÖRGEN ANDERSSON (M)	30	
Anf. 32	Statsrådet PETER NORMAN (M)	30	
<i>Vapenbrott</i>		30	
Anf. 33	MARKUS WIECHEL (SD)	30	
Anf. 34	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	30	
Anf. 35	MARKUS WIECHEL (SD)	31	
Anf. 36	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	31	
<i>Eget boende för flyktingar</i>		31	
Anf. 37	YILMAZ KERIMO (S)	31	
Anf. 38	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	32	
Anf. 39	YILMAZ KERIMO (S)	32	
Anf. 40	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	32	
<i>Mutbrott och korruption i kommuner</i>		33	
Anf. 41	OLA JOHANSSON (C)	33	
Anf. 42	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	33	
Anf. 43	OLA JOHANSSON (C)	33	
Anf. 44	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	34	
<i>Bolånen</i>		34	
Anf. 45	AGNETA KARLSSON (S)	34	
Anf. 46	Finansminister ANDERS BORG (M)	34	
Anf. 47	AGNETA KARLSSON (S)	35	
Anf. 48	Finansminister ANDERS BORG (M)	35	
<i>Ansvar för klimatinsatser i fattiga länder</i>		35	
Anf. 49	HELENA LEANDER (MP)	35	
Anf. 50	Finansminister ANDERS BORG (M)	36	
Anf. 51	HELENA LEANDER (MP)	36	
Anf. 52	Finansminister ANDERS BORG (M)	36	
<i>Produktionsvillkoren för svenska lökodlare</i>		37	
Anf. 53	ANDERS ANDERSSON (KD)	37	
Anf. 54	Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	37	
Anf. 55	ANDERS ANDERSSON (KD)	38	
Anf. 56	Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	38	
<i>Matlandet Sverige och jobben</i>		38	
Anf. 57	MATILDA ERNKRANS (S)	38	
Anf. 58	Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	38	
Anf. 59	MATILDA ERNKRANS (S)	39	
Anf. 60	Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	39	
<i>Stöd till kommunernas flyktingmottagande</i>		39	

Anf. 61 EVA-LENA JANSSON (S)	39
Anf. 62 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	40
Anf. 63 EVA-LENA JANSSON (S)	40
Anf. 64 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	40
<i>Snabblåneföretagen och konsumentskyddet</i>	41
Anf. 65 BINO DRUMMOND (M)	41
Anf. 66 Statsrådet PETER NORMAN (M)	41
Anf. 67 BINO DRUMMOND (M)	41
Anf. 68 Statsrådet PETER NORMAN (M)	42
<i>Öppen redovisning av bidrag till partierna</i>	42
Anf. 69 MORGAN JOHANSSON (S)	42
Anf. 70 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	42
Anf. 71 MORGAN JOHANSSON (S)	42
Anf. 72 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	43
<i>Utländska näringsidkare i kontantbranschen</i>	43
Anf. 73 TERES LINDBERG (S)	43
Anf. 74 Finansminister ANDERS BORG (M)	44
Anf. 75 TERES LINDBERG (S)	44
Anf. 76 Finansminister ANDERS BORG (M)	44
<i>Stödet för svensk ostproduktion</i>	45
Anf. 77 GUNNAR ANDRÉN (FP)	45
Anf. 78 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	45
Anf. 79 GUNNAR ANDRÉN (FP)	45
Anf. 80 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	46
<i>Antalet skjutningar på offentliga platser</i>	46
Anf. 81 ANNICKA ENGBLOM (M)	46
Anf. 82 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	46
Anf. 83 ANNICKA ENGBLOM (M)	46
Anf. 84 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	47
Anf. 85 TALMANNEN	47
13 § Bordläggning	47
14 § Anmälan om interpellationer	48
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	48
16 § Kammaren åtskildes kl. 15.02.	49

